

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Epitome Annalivm Trevirensium

Masen, Jacob

Augustae Trevirorum, 1676

Liber VII. Honorius Pap. Clotharius Austr. Rex. Sebaudus Archiepisc.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12542

Sebaudo Archiepiscopo succedit
 Modoaldus illustri ex
 stirpe, multorum san-
 ctorum sanguineus.

Vitæ sanctitas.

Steph. in rebus gestis
 Modoald.

Dagoberti Regis in aliorum castigatione severitas.

Habebat eo tempore sacra Trev. resp. spectatæ virtutis integritatisque Antistitem Sebaudum. cui sanctè defuncto, solennique ad vi. cal. Decemb. memoriâ donato, surrogatur *Modoaldus*, clarâ Aquitanorum stirpe fatus Antistes, cujus sororem Ittam Pipinus duxerat, ex qua S. Gertrudis, & S. Begga Ansgifi uxor, Pipini brevis Caroli Magni proavi mater, & nurus S. Arnulphi, Ipse iisdem, quibus Rex in aula disciplinæ magistris, ad egrègiam morum innocentiam, & divinæ servitutis amorem educatus. Inter æquales tantò visus despicientiâ sui minor, quantò virtute major. Invidiam facilè omnium vincebat demissione atque obsequio. cum nullo, nisi cum inverecundo pudore, cum astuto simplicitate, cum inmansueto patientiâ, cum litigioso silentio, cum persecutore charitate, cum luxurioso continentia certare solitus. Paupertatem tam in se studiosè amplecti, quàm in aliis levare visus. honores tam ipse aspernari, quàm aliis prolixè deferre. Jejunia, preces Ecclesiæ, confortia inopum, ipsius quotidianæ erant deliciae. Ejus vitam Stephanus Abbas Leodiensis ante annos 500. persecutus ait: *quale, quàm sanctum erat illud palatium, ex quo tam sanctos, tamque illustres suscipiebat Ecclesiæ sacerdotes.. qui curias Regum non quærent, sed potius à Regibus quærentur ipsi: quique non honores per ambitionem appetent; sed magis ab oblati per humilitatem refugerent. Ex quorum numero (erant enim pluri- mi) fuit Arnulphus Metensis, Cunibertus Colonien- sis, Tungrensis Remaclus, Trevirensis noster Modualdus, & om- nibus aliis omni virtutum genere conferendus.* Quantum verò honoris Dagobertus Modoaldo detulerit, non obscurè diplomata ab eodem data loquuntur.

Incolebat suum apud Treviros Dagobertus Palatium, quando in Rodoaldum Boium, illustribus aulæ viris adscriptum, insolentiusque sese adversus Regem effertem animadvertere placuit. At is prævisum capitis periculum fugâ ad Clotharium declinans, ejus intercessi-

one, in gratiam receptus est; sed fluxam repente. Nam vix admissio Bertarius Scarponensis, ante Regis cubiculum, illius imperio, caput abstulit: exemplo traditurus: iras potentium facilius, incendii instar, concitari, quam sedari. Eminuit ille jam pridem ingenii ferventis in Rege calor; quando castigantem se in aula patris severius aliquantò Sadragisilum, ipse, Clothario ad venationem egresso, acerbè per ministros flagris, barbæque etiam præcisæ ludibrio, multatum dimisit. At patris metuens ad D. Dionysii præsidium asylumque confugit supplex, qui prodigio, ut fertur, defixorum terrore insequentium, orantem defendit, aliàs haud levi pœna vindicandum. Quo beneficio Dagobertus se huic deinde Sancto mirificè obstrictum sensit, regalique, quæ hodie dum Parisiis visitur, magnificentiâ sacram illi ædem, Regum monumentis celebrè, excitavit.

S. Dionysii patrocini expertus in eum liberalis.

Neque segnem ad arma experti illum fuere Saxones, qui obsequium Regi novo detrectantes mox armatum, nec inermes ipsi, adesse senserunt. Ventum ad pugnam in quo inter primos decertans, cum resecta cute piloque vulnus in capite tulisset, à patre, submisso hoc plagæ in crinibus signo opem subito tulit: ut Clotharius, & nuntiaret se adfuturum, & adesset ad Visurgim minitabundus hosti, quem cum Bertholdus princeps Saxonum trans flumen specularus, belluæ convitio irritasset, nil moratus, cum suis equitum copiis vado reperto, transmittit, nec paratum satis ad prælium hostem latè fundat fugatq; convitiatore Bertholdo, & quæsito, & obruncato. Tum verò quotquot regione totâ mares gladio suo longiores reperit, gladio messuit, ne deinde contra filium uterentur. Ita pax Austrasiæ constitit, & Clotharius hoc bello simul, vitæque, post brevi, defunctus, Monarchiam Galliarum Dagoberto reliquit. à qua plerique deinde XVI regnantis Dagoberti annos computarunt. Rhemis inauguratus, alteri, ex secundo matrimonio, fratri Ariberto regnum Aquitaniæ pleno jure

An. Chr. 628.

Dagobertum contra Saxones Clotharius ope sua vindicat.

Beatus Rhenanus l. 2. antiq. Germ.

Patre defuncto Monarchiam adit. An. Chr. 629.

iure contulit : ne se regio natum sanguine ignoraret quod brevi tamen, illo mortuo, ad se recepit.

631.

Hist. Rhem. Eccl. l. 2. c. 5.
Synodi Rhe-
mensis de-
creta.

S. Arnulphus
ab aula ad
cremum
transit.

Synodus deinde Rhemis à Sonatio ejus loci Archiepiscopo, primæ sedis Rom. autoritate celebrata est. in quâ, & Modoaldus noster, & Cunibertus Colonienfis, & Lupoaldus Maguntiacensis. S. Arnulphus quoque Metensis & Godo, cum aliis facile quadraginta Episcopis, multa salubriter de hæreticorum exterminio, & Clericorum causis à judicibus secularibus, cum interminatione excommunicationis, si qui secus audeant, avocandis, aliisque id genus excessibus, decreta sunt. Ceterum S. Arnulphus dehinc missionem ab aula, quam Clotharius semper recusarat, à Dagoberto tantò facilius impetravit; quòd is jam monitis ipsius rigidior, disciplinam aliorum ægrè sustineret.

632.

*Pro quo er-
roneè à qui-
busdam,
monasterio
positum.
Rex in Lu-
xuriam solu-
tus, Goma-
trude reje-
cta, Nanthi-
lem, & po-
stea Ragne-
trudem, spe
mascule pro-
lis, sibi jun-
git.

Rex enim jam & patris, & magistri hujus observantiâ liber, in lasciviam uberius effundi, & Nanthildem in ministerio * præ Gomatrude diligere: adolescens, quod mirum est, continens, & vir luxuriosus. Unde illâ, ceu sterili, amandatâ, hanc expertæ jam fecunditatis (ut quæ Irminam illi, postea Treviris Deo, adhuc vivo lætoque Dagoberto consecratam, pepererat) in thalamum adscivit. Quamquam & illi postea, cum masculam prolem ex voto non daret, Ragnetrudem adjunxerit, unde tanquam ex luto gemmam S. Sigebertum sustulit. Nanthildis tamen ad primos amores æstimationemque reversa est, postquam & illa Clodoveum filium procreasset. Ut tolerabilior ea multis libido visâ sit, quâ non tam sibi concubinam, quam Francis successorem quæsisset. ac si nemo istic coronis, nisi ex Regum thoro, etiam illicito, dignus nasceretur, adeò sui Reges Francis, turpi quoque in thalamo, jam olim placuerunt.

At cum Dagoberti vitiis multorum id temporis virorum collata sanctitas hanc facile labem expungit. S. Arnulphus enim jam olim in aula Regis à vitiis, quibus fortè quondam adhæserat, gravissimè averfus, fertur, à Paulo

à Paulo Diacono , id ex ore Caroli Magni narrantis, *In vita S. Clementis.*
 projecisse in Mosellam ex ponte annulum , dixisseque: Multi hoc
 hunc si recepero, mea me expiassè peccata intelligam. *tempore sancti, ut Arnulphus Goericus Romaricus.*
 illo denique à Piscatore, Metis episcopale munus ob- *An. Chr. 635.*
 unt, restituto, ad perfectius Dei servitium in eremo ad-
 spirasse, atque iccirco S. Goërico, cui & Abbonis no-
 men tribuunt, Ecclesiam commisisse, postquam oculorū
 cælitus illi usum reddidisset, ac juxta Vogesum montē
 ad S. Romarici, cui olim in aula familiaris fuerat, se disci-
 plinam, sanctitatisque æmulationem transtulisse. ubi
 excitato juxta suum tuguriolum elephantice domici-
 lio, humili illorum servitio, quàm honoratis aulæ se
 obsequiis impendere maluit; sapientiâ, quam intuetur
 cum ludibrio mundus, cum applausu cælum: adeò di-
 versis pars utraque opinionibus diffidet. Goericus ta-
 men eximiis in episcopatu virtutibus ostendit, fulgorem
 infulæ his nihil splendoris detrahère; sed has gemmas
 perinde in auro, ut in ferro fulgorem suum obtinere,
 quin ab ipso etiam sole communicatis radiis illustrari.
 Eadem ætate duo alia coruscant, media in luce gloriæ,
 sidera vidimus, S. Cunibertum, in aula Dagoberti luxu-
 riantis, omnia sanctè Ecclesiastica moderantem, cui Pi-
 pini Ducis spectata in civilibus ministeriis accedebat
 probitas: tum verò in Viridunensi infula S. Paulum Epi-
 scopum, qui è Belgica Gallorum nobilitate, Treveris
 primò in urbis conspectu transmosellanum incoluit
 montem; hodie ab eo nomen, quàm ab Apolline
 felicius ducentem; atque hinc ad Theologiense mona-
 sterium, inde ad Episcopatum traductus, pietatis religi-
 onisque luce, & solitudinem, & sedem Viridunensem ir-
 radiavit: ut dubites, clariore in umbra, an sole fulserit?
 Certè ostendit utrobique locum virtutibus reperiri, tan-
 tò rarioribus, quantò in publico mundi discrimine con-
 stantius firmatis, ut solidius stant arbores ventorum
 injuriis quassatæ. Quanquam, ut cuius navarchæ
 consultum non est altum, tempestatibusque obnoxium
 pelagus subire; ita nec cuiuslibet perfectiorem vitam
 sectari

637.

S. Cuniber-
 tus & Paulus
 ille in aula,
 hic ex Ere-
 mita Trev.
 Episcopus
 Viriduni.

sectari in publico: cum non idem omnium ad superanda discrimina robur sit, quæ solitudine excluduntur.

S. Wendalinus ex regia Scotorum familia pastor ovium.

* Doleja.

Multis claret miraculis unde natum ab eo oppidum.

Banto & Beatus Treverici Sacerdotes in eremo sancti.

In vita S. Magnerici.

Et hoc ex regia Scotorum stirpe eodem tempore adulescens Wendalinus sentire est visus, qui patria domo ac luce relicta, ad obscuram Trevericæ regionis plagam Westerichi sese transtulit, ubi viro nobili ducendis per montes ovibus operam locavit, ut dum pecus gramine, divinis ipse animum contemplationibus pasceret. Quo studio ad magnam cum Deo familiaritatem enixus, Theologiensi * se deinde monasterio, quod in vicinia Moaldo Archiepiscopi opera & Dagoberti Regis liberalitate excultum florebat, religiosorum hominum consortio addixit, brevi que ea sanctitatis emicuit gloria, ut vivus moriensque prodigiis inclaresceret. Unde ad ejus sepulchrum frequentiam affluentis & adhærentis populi factum, ut ædificia habitantium plura ac denique oppidum S. Wendalini ab eo dictum assurgeret, quod etiamnum perstat, & memoriam defuncti ad XIII Octobris refert. Sunt qui Abbatis munere eximia laude functum referunt, monasticamque istic disciplinam complexum fuisse Grimonem Adalgisum, regii Francorum sanguinis juvenem, Dagoberti nepotem, qui deinde ad clavum ibidem sederit. Ita honor etiam fugientes assecutus est: tantò illustrior, quantò minori desiderio quæsitus. Res enim ceteræ quærendo obtinentur, honor amittitur.

Ut verò hæc ætas sanctorum hominum, mutuo ardore perfectionis flagrantium perquam erat secunda Vogesique apud Austrasios deserta, hisce Ascetis frequentata; ita ex Trevirorum urbe illustre par fratrum Banto & Beatus jam sacerdotio insignes, eandem solitudinem abstinentiæ vitæque severioris laudibus implerent. Ex quibus suo non tantum nomine, sed & virtute Beatus, moriens è sepulchro suæ sanctitatis testimonia edidit: quando ad ejus nominis invocationem febrium contagio evanuit. ut Eberwinus Abbas Theologiensis, ante quingentos facile annos, suo se experimento tenere affirmat,

Nec virorum tantummodo, sed & feminarum sancta
 vitæ æmulatio glorioso præcellendi certamine enituit.
 Doda S. Arnulphi conjunx Treviris in quodam Parthe-
 none, sacro tecta velamine, murisque clausa, media in
 urbe solitudinem reperit; ne quid viro in hoc perfe-
 ctionis studio concederet. Utrumque verò parentem
 S. Clodulphus filius tam Metis in palatio, quàm in Epi-
 scopatu postea est æmulatus. At imbecillioris sexus de-
 cora virtutesque prosequamur. Vixit enim hoc eodem
 ævo Treviris in contubernio virginum Rothlindis spe-
 ctatæ familiæ atque integritatis virgo, amita ac deinde
 magistra B. Glodesindæ Virginis apud Mediomatrices
 celebratæ. Hanc enim à parentibus sibi commissam
 ea morum probitate imbuit, ut Metim delata, cum Dux
 pater Wintro, Godilaque Mater, eam thalamo Bobo-
 leni distinarent, illa se nobiliori Christo Sponso addixit
 se fidem profiteretur. evenitque, ut sponsus ipso nuptia-
 rum die reus in palatium abstraheretur, Deo hæc thori
 vincula, injectis aliis rescindente; cumque alius sub hæc
 sponsus insisteret, unà cum parentibus, ad S. Stephani
 basilicam profuga, diebus septē, aris jejuna adhæsit. post
 quos in magna populi frequentia, vir humana major spe-
 cie cælo lapsus inter duos ephebos adstitit, qui velū reli-
 giosæ professionis immisit capiti, ac Glodesindam sic in
 conspectu omniū Christi sponsalibus inauguratam reli-
 quit, cui spectaculo tota cum parentibus civitas applau-
 dit, floruitque hæc deinde sanctitate virgo sub Chlde-
 rico II. Dagoberti nepote. Tam facile Superi ad castimo-
 niæ vota conciliantur, ad quæ mortalium animi tam
 difficile inclinantur. Nempe consilia utrorumque inter
 vallo maximo separantur. Ut mundana Deo, sic divina
 mundo desipiunt.

Mulieres
 sanctæ Tre-
 viris:

Glodesinda
 Virgo Chri-
 sto publicè
 per cælestes
 genios im-
 posito velo
 desponsatur.

Dagobertus interea Rex Sigebertum lætus filium ex
 Ragnetrude susceptum Baptismali lustrandum fonte ex-
 hibet, B. Amando sacris operante; quando memorant
 infantem ad Sacerdotis lustrantis verba, dum cunctaren-
 tur ministri, respondisse Amen: quæ res omnium præ-
 sentium do.

Ann. Chr. 639:
 Sigebertus
 Regis filius
 in baptistia-
 te suo respō-
 det S. Aman-
 do.

L

sentium stupore, nec sine illustrioris vitæ augurio cepta, gratiam etiam Amando apud Regem auxit, qui post monasticam disciplinam ubique promotam, condito nuper etiam in Arduenna super Sambram fluvium monasterio, Trajectensis hoc tempore Ecclesiæ catholicæ dram adiit, brevi tamen deserturus.

Dagobertus Rex postulante Heraclio Judæos regno proscribit.

Imperator quoque Orientis Heraclius Crucis Dominae adversus Persas vindex, cum Judæos proscribere idem per legatos à Dagoberto obtinuit, qui omnes Christi sese legibus ad saniora conversos dēdere, vel obnitentes regno Franciæ excedere jussit; imperio, quod mirum est, toto nondum Christianorum orbe valuisse nisi fortè existimamus sanguisugas, humanis quædamque corporibus adhibitas ad sanitatem prodesse. cum his tamen Judæos non comparem, quod illæ abundantiore succo corpora; hi tenuiora ferè exugant.

An. Chr. 640. Sclavi & Vinidi Austrasii infesti.

Cum Sclavis deinde Vinidisq. Bohemici Polonicique generis hominibus, sub franco Mercatore Samone, qui in Ducem elegerant, latius superbiusque sese effertibus suscepta dimicatio est. parum felici ad Vogastri successu ubi victor hostis in Thuringiam, Francorum fines effundebat. Quo circa collectis regni viribus anno rursus sequenti invasurus hostem, Saxones obtinuit, qui ut Regem suis averterent finibus bellum sese contra Vinidos dignâ ultione confecturos promittunt, si ab onere tributi, quod quingentarum vaccarum quot annis erat, absolventur, accepta conditio. at Saxones, quamvis super arma jurati, averso Franco, de opprimendis Sclavis, neque de pendendis vaccarum ram habuere.

641.

Saxones dolose opem offerunt Francis.

Austrasii tamen, ut præsentia Regis firmiores versus hostes starent, Sigebertum adhuc puerum, tutela Cuniberti Episcopi, & Adalgisi Palatii Rectorem obtinere. quibus deinde Pipinus Major domus, Dagoberto mortuo, accessit. Mitis Sigeberti & ad omnia pietatem composita indoles, prudentiaque ac sancti Rectorem, aulæ pacatæ imaginem præbuit, quam

Sigebertus puer sub Tutoribus Rex Austrasii datur, sanctè præfuturus.

hostes vereri, & subditi venerari sunt visi, ut Regis ad ingenium facile regnum componitur. Suæ tamen Da-

gobertus Treviris quoque munificentia argumenta reliquit, postquam se ex Nanthilde non solum Irminam, sed & Adhelam ac Regentridem denique & Chlo-

do-veum filium divino beneficio suscepisse vidit; tum enim, ne moreretur ingratis, vagæ libidinis serio pœ-

nituit, & Ecclesiarum malè spoliatarum opes repensurus, liberalissimè se in omne misericordiæ ac munificentia sacra opus effudit. Cujus argumenti diversa apud

Treviros diplomata possidentur, & Horrea quidem Regia S. Irminæ filia, cum amplis possessionibus sunt attributa, postquam Hermannum Comitem sibi ex Ger-

manis, ut videtur, desponsatum ipso nuptiali in apparatu amissum, cum immortalis sponso commutasset, S. Maximini verò Monasterio, quod olim receptis ex oriente per Agritium Monachis, ex aula & dotatione Constantini Magni erectum, nunc D. Benedicti disciplinam receperat, amplissimas quoque possessiones, ad

centenarium religiosorum numerum alendum, tribuit; ut noctu interdique laudes istic divinæ in templo per-sonarent. suisque easdem religiosos immunitatibus privilegiisque ornavit. Denique Modoaldo Trev. Archiepiscopo diploma obtulit, in quo concessas Metropolitanæ D. Petri Ecclesiæ donationes immunitatesque à Majoribus, Sigeberto, Theodoberto, Theodorico, ac parente Clothario, suâ authoritate roboravit, adjecitque his supremum jus verbis: *jubemus ut omnes res, vel facultates ad Ecclesiam S. Petri Trevericæ urbis pertinentes, scilicet cellam S. Hilarii, qua nunc appellatur S. Maximini, quæ est in prædio S. Petri constructa, & cellam S. Paulini, & S. Eucharii, & Monasterium S. Maria, quod idem præfatus Pontifex Modoaldus in territorio S. Petri nuper à fundamento construxit, & vocatur Horrea, basilicamque S. Martini sitam in pago Maiginensi, & ceteras basilicas, castella, vicos, villas, vineas, silvas, homines &c. omnia sub jure & potestate S. Petri Trev.*

Dagobertus
Chlodoveo
ex Manthilde suscepto,
se ad pœnitentiã committit, multaque Ecclesiis beneficia confert.
642.

Irmina Regis filia Christo desponsa, ample daturur.

S. Maximini & D. Petri Ecclesia honorantur.

Metropolitana Ecclesiæ prærogativa, Maximiniana opposita.
* Monasterium Mainfeldia.

Ecclesia ejusque Pontificis perpetualiter mancipata permaneat. Quo privilegio ac potestate cum reliquorum exemptionibus, imprimisque D. Maximini, quæ ab omni jurisdictione præterquam Imperatorum Regumque vendicabantur, derogatum vellent, non levibus de in contentionibus ultro citroque est decertatum, dum optimum pars quæque jus suum interpretatur, ac pro viribus, seu propriis, seu alienis, non infrequenti Dicesanorum concussione, tuetur. Porro hæc posteriora diplomata anno regni Dagoberti Monarchici XII concessa fuisse legimus, ut quæ cui priora nequeas definire. Sub hæc Parisios Dagobertus rediit, magnisque penitentia

In Parisiensis regni Ecclesias liberalitas.

An. Chr. 643.

Aimoinus
l. 4. c. 30.

Testamentum & Monarchia in filios partitio.

645.

Mors & sepulchrum Regium Dagoberti.

vita argumentis passim ad Ecclesias Dei honoranda locuplerandasque animum convertit. In quibus S. Dionysii basilica, cœnobiumque ubi & recondi post mortem voluit, singulari illius beneficentiâ eminere videtur, est, quanquam & SS. Petri, Vincentii, Lupi, Columba aliorumque censeantur, quæ comitiis Procerum filiorumque institutis ac testamento à se proposito, habet ab omnibus rata voluit, partitisque inter filios regni, Sigebertum unâ Austrasiâ, ceu triente Monarchiæ ac quiescere voluit, Clodoveo reliquum (nam Aribertus jam vitâ & Aquitaniâ cesserat) Galliarum imperium concessit. Tum verò filios fraternæ charitatis admonitos, rogatosque, ut si sua aliquando apud posterum decreta valere velint, paterna ne violent, abs se dimittenda mandatorum deinde non immemores. Antistites verò sua sibi liberalitate devinctos oravit; ut tribus morte annis, tria quot hebdomadibus Deo sacrificia animæ suæ solatium offerrent, quæ Bigargii anno regni ipsius XIV ad X cal. Majas peracta sunt.

Nec post hæc superstes Rex anno post altero, qui erat Monarchiæ sextus decimus, alvi profluvio extinctus in basilica Dionysiana sepultus est. quo eum à mortu hodie dum ceteri Regum, felices si pari exitu, consequuntur.

Sigebertus deinde Austrasiæ, sub Pipino Majori

domus, uti Chlodoveus Neustriæ & Burgundiæ sub Ega, præfuit: ita (ut quod deinde Franciæ Regibus ad molle otium opportunius visum est) rerum summa penes Magistros Palatii, seu Domus Majores esset, nominis dignitas penes Reges maneret; donec & hac denique exciderunt, postquam ad otium voluptatemque magis, quam regni curam potestatemque nati videntur. At Sigeberti Regis sanctitas veniam meretur, qui à contentionibus aversus, & fratri potiolem, ut in regno, sic gazâ regiâ, partem concessit, & quam ipse trientem est nactus, hanc Ecclesiis Monasteriisque, in Dei Divorumque honorem excitandis, potissimum impendere visus fuit.

Rerum summa penes Magistros seu Majores Domus Austrasiæ esse incipit.

An. Chr. 646.

Interea Major domus Pipinus de Landis, postquam summo magistratu sub tribus Austrasiæ Regibus, magna justitiæ ex religionis laude functus esset, summo patriæ dolore extinctus est, filiumque ex Itta Grimoaldum, egregiis naturæ gratiæque dotibus excultum juvenem, successorem reliquit. Quem suis Desiderius Cadurcensis Episcopus literis haud parum veneratur. Itta verò conjunx, Modoaldi soror, seu fratris consilio, seu impulsu ad religionem proprio, cum filia S. Gertrude Nivigellas in Brabantiam ad Parthenonem secessit, suis deinde ac filiarum opibus, magis tamen virtutibus, illustratum, B. Amando Institute ac duce ad omnem sanctitatem usæ. Ille enim B. Remaclo, in Episcopatum Trajectensem substituto, se locis variis Belgarum populo ad salutem, Apostolico Zelo impendit.

647.

Pipinus de Landis Major domus magna laude defunctus.

648.

Itta S. Modoaldi soror cum filia Gertrude Monasteriû Nivellense fundat & ingreditur.

649.

Sigeberto Turingi rebelles victoresque se subtrahunt.

Bellum subinde cum Turingis, obsequium Austrasiæ detrectantibus, infelici eventu, susceptum est. Siquidem Radulphus illorum Dux Vinidis confederatus, Duce Sigeberti, diversis inter se studiis certantes, aggressus, ex illa, quam pars eorum temerè invadebat, arce, magna clade cecidit: reliquis dein in fugam versis, & pristinam Turingis libertatem relinquentibus. cum Sigeberto pax armis potior esset, angustiùsque quam inquietum imperium mallet. Cujus laudabilem hac in re

sententiam si posteri sequerentur, quietiore Europæ frueremur.

651.
Rex diversa
fundat Mo-
nasteria.

Grimoaldi
fil. Childe-
bertus adop-
tatur à Rege.

An. Chr. 653.
Cella S. Ma-
ximini & Eu-
charii vindi-
cantur.

Modoaldus
Parthenones
duos Palati-
oli & Trevi-
ris excitavit.
illique Adhe-
lam S. Irmi-
næ sororem,
huic suam
præfecit, Se-
veram nomi-
ne, post hæc
aliaque pie-
tatis monu-
menta de-
functus.

Porro cum nullâ se prole Rex donatum cerneret, fa-
cris ille, & studia, & opes locis addicebat. Unde duo-
decim variis regionibus Monasteria erexisse, ac locuple-
tasse memoratur. In quibus Arduennates, Trevericæ
olim ditionis, Stabuletum, & Malmundarium, D. Bene-
dicti cœnobia à Sigeberto fundata, numerant. Quæ ad
B. Remacii metationem, Grimoaldo opitulante, sunt in-
stituta. Idem verò Dux Grimoaldus Sigeberto liberis
orbo persuasit, suum ut natum Childebertum cooparet
in filium regni que heredem. Quod, uti persuasum
facile; ita deinde Sigeberti secundos adhuc thalamos,
nascente Dagoberto, non sine confusione successione,
turbavit.

Irrupit hoc tempore Hatto obscuri nominis homo, &
prædo, quàm Dux, famosior, qui Divorum Maximini &
Eucharii cellas, contra fas æquumque occupatas usur-
paret; ut iccirco ad Aquas Granenses, ubi Sigebertus tunc
agebat, profectus Modoaldus, immunitatis diploma li-
berali Regis voluntate obtinuerit; quod, præter Marti-
num Ducem, Cunibertus, & Remacius Episcopi sub-
scripsere.

Eidem Modoaldo curæ fuit sanctimonialibus oppor-
tunos providere, vitæ piæ inter claustralium muris
transigendæ, recessus. Quare & Palatioli infra Tre-
viros cœnobium in prædio, quod Majorum domus erat,
excitavit; cui altera filiarum Dagoberti Magni Adhe-
læ ex brevi temporis conjugio ad viduitatem delapsa, &
sororis exemplo Monialibus asserta, denique etiam
Abbatissa, præfuit: virtute non minus, quàm genera-
dignitate spectata. Tertium ad ripam Mosellæ ipsi
Trevirorum in urbe Parthenonem instruxit, cui Seve-
ram sororem præstanti religione feminam, fratrum
æmulam perfectionis Antistitam dedit, quem in Marty-
ris Symphoriani honorem excitatum, tum propriis, tum
regi

regiis opibus locupletavit. Quæ tamen utriusque loci cœnobia hoc tempore evanuerunt. Et prius quidem, fundis pristinis superstes, in Canonicorum Collegium transit: posteriùs Nortmannorum vi injuriaque subversum, vix aliquas sui, in Mosellæ circumfluentis insula, reliquias ostentat. His aliisque sanctus Præsul pietatis suæ monumentis cognitus, tandem vitæ mortalis satur, immortalibus accenseri meruit; postquam Severam istuc jam viderat sororem ad præmia virtutum prævolasse. Ipse à morte in S. Symphoriani basilica conditus, inscriptione lapidis ad S. Paulini Ecclesiam ex ruderibus translatus, quæ talis est, etiamnum memorandus. *Hoc est sanctuarium Deo dilecti Trevirorum Archiepiscopi Modoaldi, cujus sanctitatem Christo devotus Rex Dagobertus, sicut in præcepto ejus de Ecclesia Treverensi continetur, verbis magnificavit, & circa Rhenum & fluvium Ligerim rebus magnificè ditavit.* De illo in vita Stephanus Abbas memorat: *Sanctitati, & meritis Modoaldi omni circa regionem frequenter à Deo concessam, si quando, aut aëris inclementia, vel fame, aut gladio, vel cujusque mali metu incumbente, patrocinium ejus incolæ fide-liter implorassent. Unde Pater, & singulare per fugium miserorum à civibus appellatus, ejusque depositio IV. Idus Majas maxima cum pietate, & festiva totius regionis gratulatione celebratur.* Ejus porro Reliquiis post ædem D. Symphoriani destructam in Saxoniam translatis, se destitutam fuisse Treviris indoluit, adeò pretiosa à morte habentur viva illa quondam virtutum sanctarum domicilia, quæ vetustate splendorem pretiumque non amittunt.

Ad Numerianum deinde, ut sanctimoniâ excellebat, quæ tunc dabat præcipuum in electione suffragium, pontificalis cura translata est. cujus licet regendi tempora Bro w erus metiri se posse neget, constat tamen anno Childerici Regis VIII, quem Christi 670. facimus etiamnum superfuisse ex diplomate ejusdem Stabulen-

656.

Conditus in S. Symphoriano; sed, templo destructo, reliquæ in Saxoniam translatae sunt.

An. Chr. 657.
Numerianus
vel Nemorianus substituitur, sancto

- Vide Notas* bulensibus concessio. Unde mirari desinet, qui me
AnnalTrev. tra Bro Werum ejus vitæ tempora extendere vi
Annot. 14. debet
- n. 26.* Sigebertus Rex interea vitâ innocenter actâ, & r
661. Christianâ pro viribus amplificatâ, sanctitatisque, quod
Sigeberto rarum inter Reges est, nomen consecutus, à terreno
sanctè mor- ad cæleste regnum transiit: in templo D. Martini apud
tuo culto- Mediomatrices, quod regiis ante urbem cum Monaste-
que, Childe- rio sumptibus excitarat, à morte conditus. Ubi vitæ
bertum fil. rio mortisque apud superos pretium crebris prodigiis re-
Grimoaldus statur, annuâ veneratione cal. Febr. colitur, honore
sufficere co- qui nunquam amittitur; sed à paucioribus, quâ
natur. fluxa regni dignitas, (& quàm stultè!) ambitur. Te-
stes ipsi Regis successores, eorumque administri. Gri-
moaldus enim, ut primum Rex fatis concesserat, quæ-
rit filium Childebertum, quondam à Sigeberto coopra-
tum, germano ipsius filio ac heredi Dagoberto præfer-
ret, hunc adhuc puerum, monasticâ tonsurâ inaugu-
ratum, ad ultimum Scotiæ, vel ut alij, Hiberniæ mona-
sterium Didoni Pictavorum Episcopo tradit deportan-
dum, propriumque, quâ apud Austrasios valebat auto-
ritate, coronatum throno infert. Verùm Chlodoveum
Sigeberti fratrem diu latere facinus non potuit. Quan-
do ob rem, collecto ex Burgundia Neustriâque milite, Au-
strasiis, ex tribus, quos Bathildis ei dederat filiis, ab-
summum post Clotharium natorum *Childericum* offert. cu-
jus pueritiæ regendæ Innichildem Dagoberti Matrem
ne filii exclusi sortem ægrius ferret, moderatricem cura-
vit. Ulfoaldo aulæ præfecto adjunxit, ac Grimoaldum, qui
jam subditis ambitione invisum, unâ cum filio Parisien-
si inclusum carceri, per varios cruciatus sustulit. Ve-
rùm haud multò post vitâ functus, in Clotharii III. fi-
lii majoris potestate Burgundiæ Neustriæque sceptrum
reliquit, Bathilde adhuc matre ad filii curam superstiti
cui suam Erchinoaldus Palatii Magister curam soc-
avit.

Dagobertum
Regis fil.
tonsum ab-
legat.

Childericus
II. capto Gri-
moaldo &
filio in regnū
Austriæ
substituitur.

An. Chr. 662.

664.

Hæc verò regnorum mutatio, ad Dagobertum in Hi-
 bernia solitudinem penetravit, ut Regum siderumque
 præcipuorum motus difficilè occultantur. Matre igi-
 tur Proceribusque quibusdam invitantibus, sese rursus
 in Austrasiam extulit, ac conciliante Immichilde, ut e-
 rat eximia probitatis Regina, à Childerico in partem
 regni, quæ Rhenum spectat, Alsatiamque Argentoratum
 ac vicina amplectitur, admissus est. donec post annum
 regni Burgundici XIV, Clothario III nepote defuncto,
 pro Childerico, contra Theodoricum fratrem (sese in
 regnum fratris licet junior esset, ingerentem) arma
 sumpsit. ut ex D. Salabergæ vita compertum est, per
 scriptorem ætate supparem. S. Wilfridus quoque Epi-
 scopus Eboracensis Angliam pulsus, ad Dagobertum Re-
 gem transrhenanorum Francorum, ut Malmesburiensis,
 inquit, venit. Is non immemor quod eum quondam fa-
 ctione Magnarum pulsum, & de Hibernia ad se veniens
 tem hospitio receperit, & equis sociisque adjutum patria
 remiserit, benignè habuit multisque precibus fatigavit,
 ut provinciam remanentiâ sua dignaretur, Episcopatum
 Strateburgensem accipiens. Cumque ille rogantem ad
 reditum suum Romam distulisset, cum Deodato Episcopo
 suo ire laxavit. Denique extat diploma hujus Dago-
 berti II Regis Austrasie, in quo confirmat, quæ (ut ait)
 genitor ipsius Sigebertus Stabulan & Malmundario Ma-
 nasterius donavit. ut iccirco de ejus Dagoberti regno à
 Bro Wero & antiquis scriptoribus præterito, ab Hen-
 schenio verò in lucem publicam, erudita dissertatione,
 revocato, dubium esse non possit. Unde verò ipsi cum
 Theodorico Nepote bellum natum sit, paucis cogno-
 scamus. Clothario Parisiorum, seu Neustriæ Rege post
 XIV regni annum extincto, Childericus alter natus fra-
 ter Austrasie conregnator, juniore fratre Theodorico
 ex occupata sede regia in Monasterium, cum Ebroino
 aulæ Præfecto adactis, dominationem occupaverat;
 quod hi propter insolentiam omnibus invisi, & Bathil-
 dem Matrem, & Leodegarium Augustonensium Episco-
 pum

Dagobertum
 II verum he-
 redem in Al-
 satia regnum
 admittit.

quod antiqui
 scriptores nō
 observarunt.

Chesn. tom. I.
 script. hist.
 Franc.

lib. 3. de gest.
 Pontif.
 Angl.

An. Chr. 678.

Childericus etiam regnum Neustria, pulso Theodorico fratre cum Ebroino praefecto, tenet.

An. Chr. 681. Sed Childerico tyrannizante Theodoricus è monasterio revocatur.

Numerianus Archiep. pie moritur Basino ad S. Maximinum Abbate in locum delato.

Numeriani Sepulchrum.

pum sanctè moderatèque omnia administrantes, eiecissent. Verùm, ut in præcipiti stantium vertigo & ruina facilis est, ita & Childerico fuit. quem principio revocatus Leodegarius per æqua regnantem deduxit; at mox protervius elatum, seque aspernantem, rursus destituit. Unde cum plurimum indignationem in se collegisset, atque è proceribus Bodilonem columnæ alligatum, per satellites mancipii instar, flagellis proscidisset; hic favore nobilitatis, hanc injuriam quoque suam interpretantis, usus, Regem in silva venantem feræ instar confecit: & ne quis ex Childerico superesset ultor, Bilichildem Reginam prægnantem eodem gladio suffulit. Theodoricus subinde evocatus à Proceribus concillum triennale mutavit purpurâ, & Leodegario suffragante, Leudesium, Erchenaldi gratæ memoriæ viri filium, aulae Moderatorem assumpsit. Ipse, sub hoc Rectore, Burgundiam Neustriamque; ut Dagobertus Austrasiam sub Pipino altero: uterque re minus, quam nomine rectorus.

Numeriani nobis exitus, quem sub Childerico imperante superfuisse constat, huc quoque transferendus est, quo Episcopatum *Basino* eximio ad S. Maximinum Praefuli, tam majorum stirpe, quam propria virtute celebrato, concessit. Quod si minus illâ, ut nonnulli volunt, hæc certè B. Clodulpho affinis fuit. Guntzam sororem Gervino Austrasie Duci traditam sub Childerico regnante, habuit, vitamque ad Childeberti II imperantis tempora propagavit. Porro Numerianum excellentis virtus in Divorum ordinem, consentiente vetustate transfulit, memoriâ ad V Julii consecrata. Corpus in suburbano B. Helenæ pago sepultum receptumque æde est, quam alius postea Archiepiscopus instauratam D. Helenæ Augustæ dicavit. Epigraphæ sepulchralis hæc erat

„*Hoc recollecta in loculo sunt pignora sacra*
 „*Præsulis almifisci Trevirorum Numeriani,*
 „*Qui Superos adiit, dum ternas Iulius ambit*
 „*Nonas: perpetuo cum sanctis jungitur ævo.*

Ebroinus

Ebroinus inter Monasterii Luxoviensis septa adhuc, An. Chr. 683,
 tanquam canis venaticus, inter muros clausus, detineri Ebroinus
 amplius, non potuit; Sed Theoderici, quem potissi- cucullum
 mum throno admoverat, favore confusus, contracta galea mutat,
 repentè facinorosorum multitudine, improvise in Leu- seque atroci
 desium Regemque arma movet, victorque obstantium tyrannide in
 Theodorico fugienti se non adesse hostem, sed vindi- aula præfe-
 cem adversus illum significat. Unde præfecturæ admo- cturam inge-
 tus pristinæ, Leudesium primam vindicatæ repulsæ cæ- rit.
 cidit victimam. Mox verò Leodegarium, solâ integri- Leodegarius
 tate invisum, orbatum oculis, lingvâ labrisque mutila- Martyr,
 tum, tristi spectaculo, ut ejus diu supplicio frueretur,
 in monasterium ablegat. unde luce miraculorum in-
 clarescentem, gloriam hanc, morte per Sicarios illata,
 conatus eripere, magis auxit.

Interea Ulfoaldo Majore domus Austrasiæ sublato, Ducis, à suis
 Pipinus alter Heristallius, Clodulpho Duce satus, rerum Ebroinus vi-
 sub Dagoberto moderabatur. Qui Martino, ex Ansgi- ctor Pipini
 so patruele, sibi juncto, Ebroini tyrannidem infringen- Austrasiæ
 dam armis censuere; Sed, ut victoria non solam comi- interimitur.
 tatur virtutem, Ebroinus impius vicit, Martinumque
 Lauduni obsessum, jurata super capsas Sanctorum, sed
 reliquiis vacuas, fide, eductum perjurè sustulit. ac sub- An. Chr. 687.
 inde in nobilitatem grassatus ceteram, ab Ermenefre- Pipinus He-
 do, quem neci designarat, præoccupatus, inter medi- ristallius ma-
 tata parricidia concidit. Illi tutus ad Pipinum recep- jor domus,
 tus fuit. Ad quem Dagoberto circa hoc tempus sine Dagoberto
 prole mortuo, rerum per Austrasiam summa defereba- mortuo, bel-
 tur: qui tamen Theodorico ex regia stirpe superstite, lo contra
 non nisi Principis, aut Majoris domus titulum occupa- Neustrios
 vit. Unde qui extra Austrasiam, eandem sub Rege superior, u-
 Franciæ potestatem occuparunt, primò quidem cum triusque sub
 Pipino pacem, mox Gillemaro Duce arma, sed infelici Theodorico
 hujus, cælitus demum percussi, interitu, occuparunt. aula præfe-
 Qui Berthario affini principatum, ac bella cum Pipino ctus, omnia
 reliquit. Quibus hic demum, Neustriis juxta Austra- administrat.
 sisque faventibus, superior, Bertharioque à conjuratis
 oppresso,

689.

oppresso, totius Franciæ, Austrasiæque dominatum possedit, Theodorico magnam regii nominis umbram sustinente. Qui tamen Dagoberto felicior hac sorte fuit, quod filios Chlodoveum & Childebertum suo dedit ex thalamo heredes.

690.

Adhela fil. Dagoberti Mag. testamento bona sua legat Palatiolensi Ecclesiæ.

Quo tempore, cum Theodoricus jam, à regno primum occupato, annum numerabat XII, Adhela Dagoberti Mag. filia bonorum suorum heredem Palatiolensem Ecclesiam diplomate instituit. Quæ in honorem Deiparæ Virginis, cum Parthenone, excitata, à B. Adhela loci, Abbatissa regebatur. Bona autem pleraque à Pipino Majore domus permutatione acquisita fuisse memorat. solam quadraginta jugerum Insulam Mosæ fluminis Alberico filio testamentariis tabulis reservavit, adeoque, raro parentum exemplo, in partitione hereditatis, majorem Dei, quam filiorum curam gessit.

An. Chr. 692.

Theodorico mortuo primum Chlodoveus mox Childebertus fil. succedit.

Sub hæc Theodoricus extremam vitæ regniue licentiam egressus, Chlodoveo adhuc puero filiorum maximo, sub Pipini administratione, sedem deseruit. Verum is biennalis regni titulum, ut verior fert calculus, depositum, Childeberto fratri successoris cessit. Pipinus inter hæc ortis, ad Rheni fines, bellis adfuturus, Nordbertum et amicis tantisper Franciæ aulæ præfecerat, donec nati

694.

Pipinus Ratbodum frisiæ regulum debellat.

* *Dorestrazum.*

S. Willibrodus ex Anglia appulsus frisonum conversioni adhibetur.

ipsum ex Pletrude conjugis filii, Drogo & Grimoaldus, ad hoc officium prudentiâ & exercitatione adoleverunt. ipse, post Saxones, Suevosque variis præliis fractos, contra Ratbodum Frisonum Regem profectus Batavodurum castrum * expugnavit, locupleisque opimis hinc spoliis Austrasiam revisit. Quando opportunè adfuit ex Anglia S. Willibrodus cum XII sociis prædicandi Evangelii gratiâ. Hic iis præcipuè gentibus erudiendis qui Angliam primò invaserant, atque istie ab Augustino Episcopo fidem hauserant, idoneus Pipini doctor visus est. Inter quos Frisones, nuper bello domiti, quique in Isala, cis ultraque Drusianas fossas, incolabant. Quo cum magno ad fidem Christiano emolumento Willibrodus divertisset; biennio post Romam

Pipinus

Pipino missus, à Sergio Pontifice Episcopus in templo S. Cæcilie est consecratus, remissusque ad sedem Archiepiscopalem Wiltaburgum, seu Ultrajectum in Frisiam est. Unde ad Trevirensis Diocesis sese haud raro, nec sine religionis emolumento, extulit.

696.

Pipinus verò tam eximias Christiani Principis virtutes, inveterato Francie aulæ libidinis vitio, haud parum infecit; quando Alpaidis pellicis implicatus amoribus hæsit. Quos dum S. Lambertus Trajectensium Episcopus liberè coarguit, per meretriculæ fratrem Dodonem impiè trucidatus est. Hoc non multò post, à vermicibus, qui mortuo Lamberto parcebant, divinâ ultione, consumpto. Solarium illud tamen in calamitate Ecclesia habuit, quod Sergio Papa providente S. Hubertum ex Aquitania Pastorem receperit.

Pipinus libidine correptus S. Lambertum patitur interimi.

697.

Et Basinus Trev. Archiepiscopus illustri virtutum ornatu denique sepulchro illatus est, quod ad S. Maximinum, sub crypta aræ maximæ, possidet, IV Nonis Martii solenni memoria venerandus. Hic jam tum spem D. Willebrodo cœnobii apud Epternacenses Lutzelburgico in agro, ad monasticæ vitæ secessum, fecerat. Sed quam mors facultatem interceperat, Luduvinus Tevirorum in cathedra successor, & Basini ex Gonza sorore præclarissimus nepos, suâ consensione firmavit. Ille enim, splendidis nuper hereditatis suæ opibus, ad Divini nominis cultum piè traductis, Mediolacense monasterium, juxta Saravum flumen, sex passuum supra Saræburgi arcem millibus, istic loci, ubi explicatis sese pennis aquilam in sole quiescentem in-umbrasse vidit, excitarat; monasticumque sub D. Benedicti disciplina institutum complexus (ne opes, quam se ipsum præstantius collocaret) pari religionis studio flagrabat, ideoque D. Willibrodi votis lubens volensque obsecundabat.

Basinus Arch. moritur Lutvino ex Mediolacensiu Abbate surrogato.

Theofrid. in hist. M. S.

Lutvinius Mediolacensis Monasterii prius auctor.

Ergo hic alteram nactus spei suæ anchoram, D. Irminam Dagoberti Mag. filiam Horreensis Parthenonis præsidem, & suis & sponsi opibus locupletem, præclaræ

S. Willibrodus Epternacense Monasterium S. Irminæ ope erigit.

donat.

An. Chr. 698.

donationis tabulas obtinuit. quibus quidquid Basilicæ SS. Trinitatis, jam istic sub Horreensium Virginum dominio excitatæ, bonorum hærebat, & harum, & utrorumque Archiepiscoporum Basini & Lutvini consensu, Willibrodo sese transcribere, Childeberti regnantis anno IV. proficitur.

699.

S. Willibrodus pestem ex Parthenone fugat & Ecclesiam S. Pauli consecrat.

Liberalitatem hanc probare de cælo Deus visus est, quando pestiferâ contagione latè sparsâ, Willibrodus superveniens correptum jam Parthenonem, consecratâ post missæ sacrificium aquâ, perque domum, aspergit ne divisâ, repente liberavit. Nec Sancti viri operari desuit. cum vicinam Collegio huic Virginum parochiam, duodecim Sacerdotum proventu ab Irmina locupletatam, solenni inaugurationis ceremoniâ D. Paulo Apostolo sacrauit.

S. Paulini Ecclesiam Lutvini juvat.

Et Lutvini omni celebri religionis studio ac beneficentia, quâ & S. Paulini apud Treviros Ecclesiam, attributis Brambachii & Birkenfeldii bonis, complexus est, & ad exteros sese etiam effundebat. Rhemenes suo, ut postea intelligemus, destitutos præfule, nec multo post & Laudunenses de suprema illic Episcopalis officii cura admittenda supplices habuit.

Lutvini diversis eodē die locis ordinibus tribuit.

Quorum ipse preces cum aspernari vix posset, æquum censuit, quidquid in se operæ viriumque esset, id Ecclesiis Dei non denegare: evenisseque memorant, ut una die cum Rhemis tum Lauduni sacris ordinibus impetrandis expectaretur, divinitus factum sit, ut istic peracto munere, Lauduni idem, velut die ad votum protrogata, eadem sit visus luce præstare. Nihil divinâ potentate nixis arduum nimis aut remotum est.

An. Chr. 706.

Jam annusolvebatur XII in regno Childeberti, cum oblato diplomate Pipinus & Plectrudis S. Willibrodus donant, illud Epternaci dimidium quod Theodardus Dux quondam ipsis tradidit. Actum Gaimundis III. Idus Majas. Ita & Lutvini Mediolacense, unde prodierat Monasterium amplissimis prædiis, sed Antistitiis Trevi-

rörum supremæ potestati obnoxiiis, dotavit. Quando
 devota Christo Irmina Virgo jam annorum meritorum-
 que plena, ad cœlestis Sponsi thalamos, nono cal. Ja-
 nuarii, est evocata. Sacrum ejus corpus, ubi moriens
 versari est visa, Weissenburgense Monasterium, ad Vo-
 gels montis radices, in Spirensium Diœcesi, à Dagober-
 to quondam patre instructum, excepit, ubi magnificentum
 in abside Mausolæum Virginis Cineres, dempto quod
 ad Spanheimenses pervenit capite, complecti assereunt.
 Modestane an Anastasia eidem Treviris Antistitæ suc-
 cesserint proximè non satis exploratum est; cum ex
 quibusdam D. Willibrodi codicillis Anastasia, ex re-
 cepto Abbatissarum catalogo Modesta præferetur, ut
 ut sit, utraque suis nequaquam laudibus virtutum san-
 ctitatisque, & hæc etiam amplificatæ possessionis titu-
 lo, minimè erit destituenda. adeò hæc secula in Regum
 aulis luxuriâ, in Monasteriis continentiam singulari abun-
 dabant.

Nec Pipinus hanc impunè labem ad reliqua vitæ de-
 cora admisisse visus est. quidquid legitimorum illi ex
 Pletrude filiorum Deus indulserat, quod vagæ libidi-
 nis remedium esse debuerat, hoc in pœnam acerbâ
 morte sublatum ante oculos parentis interiit. Drogo-
 nem commune mortalium fatum subtraxit, Grimoal-
 dum magisterio palatii donatum, & Ratbodi Frisonum
 Regis jugatum filia, pellicibus tamen exemplo patris
 indulgentem, mors acerbior abstulit. Iter habebat ad pa-
 trem, qui Jopivillæ ad Mosam decumbebat æger,
 Leodium igitur attigit quò recenter ab Huberto, D.
 Lamberti pignora, ad cædis perpetratæ locum, translata
 erant, magnaque cum miraculorum, tum hominum
 frequentiam, crescente in urbem vicò, affluebat. Quò
 ubi pervenisset, immixtusque populo basilicam subiis-
 set, Rangarius à Ratbodo Frisonum Rege submissus
 percussor adfuit, qui Grimoaldum, spem familiæ præci-
 puam, ante D. Lamberti aram sustulit, quo Pipini do-
 lore, haud facile dixeris. Theodobaldum * tamen ne-
 * Theodo-
 potem baldum alit.

707.

S. Irmina
 mortua & in
 Weissenbur-
 gensi mona-
 sterio sepul-
 ta est.

Pipinus filios
 legitimos,
 non sine pœ-
 na, amisit.

An. Chr. 709:
 Grimoaldus
 spes familiæ
 ante D. Lam-
 berti sepul-
 chrum truci-
 datur.

710.
 Childeberto
 II. mortuo
 successit Da-
 gobertus III.

potem ex pellice Grimoaldi, aulæ Dagoberti III. Regis
 qui nuper Childeberto mortuo successerat, puerum Re-
 storem puero adjunxit, ipse autoritate ac re, mode-
 raturus utrumque. Quod tamen brevi mors propo-
 situm interceptit. Valetudine jam sensim morbis attrita fi-
 nem spectabat, cum eidem S. Willibrodus præsens, ut
 ad pœnitendum ritè opem attulit, ita & beneficium
 amplissimi prædii, quod in pago Mosariorum Suesfranti
 dicunt, retulit: diplomate, quod ipse non poterat, à

712.
 * *Pilitrude.*

Pipino mor-
 tuo nepos
 Theodobal-
 dus licet spu-
 rius, Carolo
 incarcerato,
 in aulæ Præ-
 fectura ante-
 habitus de-
 turbatur.

conjuge Plestrude * subsignato. vix Pipinus ad im-
 mortales abierat, nullo post se herede nisi spurio, ad
 magni nominis dedecus, relicto, nisi martia Caroli, et
 Alpaide, hanc utcumque patris maculant virtus dilu-
 set. Plestrudis tamen hunc averfata, Nepotis Theodo-
 baldi, quamvis & illegitimi, partes amplexa, manum
 regimini admovebat. illius ab ætate & prudentia imbe-
 cillitatem fultura. Carolum, ne quid moliretur, carce-
 ribus Aquisgrani clausum tenuit. At proceres Fran-
 corum indignati, jam à muliere & adolescente se, Re-
 gem, regnumque regi, summumque hunc magistrat-
 um familiæ unius possessione, qui optimi cujusque vir-
 tutibus deferebatur, concludi; juncto sibi Frisonum
 Rege Pipiniani bellum movent, hosque cum Theodo-
 baldo ingenti clade cædunt. Quo fuga ægrè subdo-
 cto, Plestrudis Colonia Agrippinensis mœnibus clau-
 debatur; studiisque religionis intenta, nobilium Virgi-
 num Parthenonem excitavit, sub D. Virginis Matræ
 patrocinio. quorum se pietati haud multo post sociam
 addixit, extremum vitæ actum solertius instructura.
 Hoc in contubernio Noitburgim aluisse neptem fertur,
 quæ mortalium nuptias, ad quas penè trahebatur, satis
 dita, cum molesti esse propinqui non desinerent, præ-
 optatâ sapius morte, voti demum compos, sanctè ca-
 stæque terminatâ vitâ, eluisse fertur. Nunc apud Con-
 fluentes in monte S. Beati gloriosis reliquiis corporis
 honoranda. Ita feminis pro regno cœli, viris pro
 mundi

Plestrudis
 Colonia U-
 biorum reli-
 giosam fa-
 miliam in-
 stituit.

In quo Noit-
 burgis ejus
 neptis excel-
 sit.

Episc
 Archi
 sticæ
 nus pa
 filii or
 tempo
 bores
 Eccles
 pietat
 hujus
 tutum
 præfue
 mund

mundi regno bellum in hac familia susceptum, Carolus ingentis animi juvenis, effracto carcere, ad se quoque hunc armorum pro corona ludum spectare credebatur. Quare Ripuarii, qui à Rheni Mosellæque Confluentibus ad Mosam oceanumque excurrebant, tam suâ indole, quam patris memoriâ gratus, repente magno numero circumfluxit. Quos, licet principio Ratbodus Frisonesque collatis signis profligassent: rursus tamen in arma conspirantibus Francorum Rex *Chilpericus*, qui recens post Dagobertum ex clerico imperare cœperat, longe impar Viniacensi, haud procul Cameraco, prælio succubuit; vixque, persequente Carolo, Parisios incolumis tenuit. Quâ pugna adeo Caroli virtus enituit, ut errorem sui nominis latè sparserit. Ne verò regnum ipse Austrasiæ, nisi pro rege, affectare crederetur, *Clotharium* quendam, regii fortè sanguinis hominem, salutatum Regem Chilperico pari astu constituto opponit, Austrasiisque præficit: ut sub Regis umbra, tantò imperaret liberius. artificio ad nostrum usque seculum propagato. Carolus verò Coloniam descendit; ut & Novercam, & Pipini translatos istuc thesauros in potestate haberet, atque utrumque ex voto cecidit: Agrippinensibus pacem, quam bellum inalentibus, Plectrudem sine noxa dimisit, clementiæ in victoria memor. Rigobertum tamen Rhemorum ex Ripuariis Episcopum sede movit, & Milonem D. Lutvvini Trev. Archiep. filium, militaris sub Carolo, quam Ecclesiastica disciplinæ peritiorem, suffecit. Quo ad hoc munus parum comparato, Lutvvinus, ut supra meminimus, filii officium suppleturus adfuit, atque istuc haud multo tempore jam senex versatus, vivere inter conferros labores desiit; felicior in filio *Milone*, Trevirensis etiam Ecclesiæ relicto successore, futurus, si, ut bonorum, ita pietatis ac virtutis heredem reliquisset. Primus is certè hujus loci Episcoporum, qui, si tempora regiminis virtutum incremento metiamur, cum annis quadraginta præfuerit, meritissimus videri posset: nunc vix dignus, qui

An. Chr. 716.
Carolus Martellus effracto carcere militem colligit, primò victus, post victor.

717.

Clotharium quendam coronat, ut sub ejus umbra dominetur Austrasiis. ut Neustrii in Chilperico fecerant.

Thesaurus Patris Coloniae Plectrudis eripit.

718.

Milo homo militaris Patri Lutvvino in Trev. Archiepiscopatu sufficitur.

M

qui

qui solo nomine succenturietur. Non tamen sui defuerunt Trevericæ Ecclesiæ Atlantes, hinc S. Willibrodus & B. Hildulphus inde, ut de utrisque, absolutis Lutvini funebribus, intelligemus.

Lutvvinus
prodigiosè
Mediolacum
transit.

Reposcebant suum Treviri, etiam post fata, Præfulem. Quare navi impositus secundo Mosellæ flumine ad eisdem ferebatur; sed ut ventum propius & Saravi sese infundentis aquarum attigisset ratis consortium, hæsit adversus remiges immobilis, suoque demum permissa impetu (quod in Sanctorum corporibus deprehendis hac in Dicecesi frequens) per oblucentes Saravi undas, Mediolacum usque (Monasterium ab eo fundatum, excultumque) proventa est, indicante Divino quo post fata loco, vellet honorari. Ergo istic quietum monumentumque hac inscriptione nactus est.

„ Hic pater insignis Luitvvinus fons pietatis,
„ Cujus in hac tumbâ requiescunt pignora sacra,
„ Quondam divitiis cum polleret copiosis,
„ Est factus Monachus, multis post forma futurus.
„ Viribus hic totis frangens incendia carnis,
„ Archimandrita post hac pignus subeunte,
„ Urbis Trevericæ gregis & sortitus ovile,
„ Pastor agens vitam plenis virtutibus ipsam:
„ Tandem cum palmâ felix migravit ad astra.
„ Omnibus effectum tribuens poscentibus ipsum.
„ Vnde preces illi profundite mente fideli,
„ Pestis & assiduè procul absit, sospite civæ.

Vita illi ornatior, his versibus, fuit. quam à morte, apparet, fugatâ peste morborum, & sospitatum gratè testatus est.

Ratbodus
Frisonum
Regulus vi-
tam impro-
bam pejore
sine clausit.

Dispar Ratbodi Frisonum Reguli ejusdem temporis mors fuit. hunc post S. Willibrodum D. Walfridus, Senonensis Episcopus ad Christiana nequicia sacra invitavit. Et hic denique induxisse visus est. quod homo improbus, altero jam pede aquis baptis-

libus (ut moris olim) imposito , ad Episcopum versus ,
 sciscitatur : plures ne Majorum suorum apud Inferos ,
 quàm Superos agere crederet ? Isque respondisset : apud
 Inferos : Ergo infert , reducto pede , potiozem nume-
 rum consequar. Quâ voluntate si mortuus est , voti
 utique at serius pœnitebit. Non quam multos , sed quam
 bonos sequaris videndum. Meliora hoc Carolus vi-
 sus est sapere , quando inter bellorum consilia , religio-
 nis curam posuit , & S. Willebrodo rem sacram apud
 Treviros promovente , in usum Epternacensium ascetarum
 Bollunvillam * prædium , liberali donatione , adjecit. * *Bollendorff*
 Sanctum verò Bonifacium à Gregorio II Rom. Pont.
 ad semissum , ut Thuringos Hassosque fide orthodoxa An. Chr. 719.
 imbueret , omni opera studioque promovit. Qui etiam S. Bonifacius
 ut Milonis ignaviam in sacrorum administratione sup- à Gregorio
 pleret , Rhemensem ac Trevericam Diocesim obiit. Pap. in Has-
 Quo in itinere Palatiolum ad ejus loci Præsidem Adhe- siam missus.
 lam divertit. ubi cum ejus ex Albrico nepotem Grego- Palatioli di-
 rium , XV annorum adolescentem , jam studiis excultum versatus Gre-
 liberalibus , religionis amore inflammasset , secum ad gorium Ad-
 gentilium institutionem abstraxit. cui jam adultiori & helæ nepoté
 & sacris initiato Ultrajectensis Episcopatus , non absque secum trahit,
 sanctitatis encomio , commissus est. Nec Milo Archiepi- postea Epi-
 scopus Trev. hoc tulit invitum beneficium. Licet enim scopum Ul-
 quandoque rapaces in Ecclesias nonnullas , ut S. Medar- trajecti.
 di apud Treviros , & montem Martyrum , postea S. Beati, Milo Arch.
 apud Confluentes manus injecerit : in alias tamen Ec- Bonifacium
 clesias , ut Mediolacensem , suâ rursus liberalitatē Caroli Hildulphum
 Mag. diplomate celebratam , exprompsit , & denique B. ac Willibro-
 Hildulphum , eximia probitate ac doctrina cognitum , in dum , haud
 vicariam potestatem sacri muneris admisit : pietatis si invitum ad-
 minus strenuus adjutor , saltem fautor. Willibrodus jutores vidit.
 etiam hanc ad rem sedulò operam , eis , quibus Treviris
 aderat , temporibus , commodabat ; ut plurium divisus S. Willibro-
 labor manantia à primo capite religionis detrimenta dus autor
 sarciret. Testis illius studii ædes Martyrum est , sub mœ- Monasterii
 ribus Trevirorum , ad Mosellæ ripam , pro Patribus SS. Marty-
 rum Trev.

Aram istic
reliquit pro
sacrificio
portatilem,
ut calicem S.
Epternaci.

Carolus sub-
lato Rege
Clothario
sub Theodo-
rico præfe-
cturam am-
bit & obti-
net, Ragin-
fredo præfe-
cto cum Re-
ge victo,
quem ad or-
dinem cleri-
calē remisit.

Benedictinis, ex vetusti ædificii ruderibus, ab ipso exci-
rata, quæ etiamnum custodit autoris sui, rarissimum
pietatis monumentum, aram portatilem. in qua sacrifi-
cium, quæquæ iter faceret, divinum offerebat. Cujus
adumbratam in ære effigiem, ut spectatissimii operis est,
in Metropoli exponimus. Cistulæ formam refert, quæ
consecratum lapidem in medio complexa, intusque S.
Crucis, & ex toga Deiparæ Divorumque, Pontiani Mar-
tyris, aliorumque, reliquias sustinens; foris, utraq-
facie, varias Sanctorum imagines, medio Christo ac De-
para, exhibebat. Inscriptionem versuum ad memo-
riam posteritas adjecit. Embricæ aliud quoque reli-
giosæ arcæ, cujus in medio Corpus Dominicum inter
Sanctorum pignora asservabat, mnemosynon custo-
ditur, calicem in sacrificio usurpatum Epternacensibus
reliquit. Unde intelligas, quæ huic Frisonum Apostolo
sacrorum cura, & quantum hac ætate Frisonum Saxo-
numque posteritas ab illa deflexerit: Romanâ tantum
nihil variante Ecclesiâ; ut veritas immutabilis est.

Nunc ad Caroli Martelli studia, armataque consilia
revertamur. Clotharium Austrassis præfectum mor-
abstulerat. Unde ipsi, ut sub legitimo Francorum Re-
ge aulæ præfecturam obtineret, cura fuit. Ragin-
fredus, qui id officii possidebat, remque universam bello
& pace administrabat, præcipuè obsistebat. cumque
Ratbodus sua ope ac vita defecisset; ad Eudonem Ra-
gulum, Aquitaniæ summâ potestate dominantem, cele-
convertit. Quo cum ingentem adversus Carolum ex-
ercitum ducebat; sed tanto hos ardore in campis Para-
sien-sibus Carolus aggressus est: ut cæsis fugatisque be-
tè omnibus, Eudo pacem strenui Ducis, quam arma
maluerit, Regemque Childericum, quem cum gau-
regia in potestate habebat, in pignus amicitiae tradide-
rit. Raginfredus verò Andegavi, quo se receperat et
pugnatus, non nisi officio jussus cedere, cum admira-
tione Carolinæ clementiæ, vitâ est donatus. Chilper-
gus ad pristinam, unde eductus erat, Clericorum humi-
litate

litatem redire iussus, *Theodoricum* Dagoberti III filium An. Chr. 720.
Calam dictum (quod puer Calensi Monasterio inclusus Theodori-
 fuisset) successorem habuit; sed hanc brevi morte calami- cus Dagober-
 tatem absolvit, Martellumq; sub Theodorico Austrasiæ ti III fil. Chil-
 Franciæque totius moderatorem reliquit. derico, ad
clericos re-

Nec Carolus, pestilenti febre Treviris correptus, ab misso, suffe-
 ipso sepulchri limine procul abstinit. Jam triginta pe- ctus à Carolo
 nè dierum fastidio cibum omnem aspernatus, mortuo est, aulæ præ-
 quam viventi similior, D. Maximini per visum apparen- fecturam oc-
 tis imagine bis recreatus est. Primò monentis, ut si cupante,
 salvus esse velit, se ad templum consequatur. Quò cum Carolus D.
 lecticâ illatus esset, iterum somno obrutus, jubetur tem- Maximino
 perare vitiiis, si cupiat sanitatem, annuentique hæc su- sanitatem
 bitò oblata est. Quare erectus, atque in sacrarium di- debet, & gra-
 gressus, cibos poposcit: ac deinde valens vegetusque, tiam Trevi-
 gratum D. Maximino se præstitit, Petrasalâ, Comiciaco, ris refert.
 aliisque latifundiis donatione transcriptis: nec Metro- 721.
 politanæ D. Petri basilicæ immemor Andaclanam eidem
 villam indulxit.

Bellis subinde aliis aliisque ingruentibus, & Austra- Saxones &
 siæ, & Franciæ totius incolumitatem, admirabili bello Bavari à Ca-
 rum successu, ab interitu vindicavit. Nam Plectrude, ut rolo subacti.
 ajunt, Noverca concitante, Saxones & Bojarii in Austra- 723. &c.
 siam coorti, non repulsi solum, verum & in propriis fi-
 nibus victi, ad Caroli arbitrium leges accipere coacti
 sunt, Plectrudisque Parthenoni Colonensium inclusa,
 omnem dominandi cupiditatem secum istic salubriori
 consilio sepelivit. Bonifacio etiam via in Turingiam,
 Saxoniam, Hassiam, Wederaviamque liberior ad fidem
 propagandam aperta est, Carolo ipsius conatibus vim
 autoritatemque subministrante; ut dulce Christi jugum
 indomitæ cervices paterentur. Carolum subinde Ale- Alemanni
 manni pari sorte aggressi sunt, & cum Landfrido Prin- subacti.
 cipe domiti in Francorum jus potestatemque concess-
 sere.

Cum verò absentia Caroli Eudo Aquitaniæ Dux ad Aquitania
 novi belli auspicia usus esset, reversum à victoria in se vastata pri-
 mum à Caro-

lo, tum à Sa-
racenis, pro
ope postula-
tis.

concitavit, fugiensque venientem, impar viribus, posse totâ provinciâ populabundum circumduxit. Unde ingenti malo suo ad Saracenorum jam Hispaniâ (quod à Juliano quondam Comite, ad vindicandam Roderici Regis in filiam libidinem, evocati) dominantium opem confugisse memoratur. Abderamanus certè cum quadringentis hominum millibus, per claustra Pyrenæi illapsus, Eudonem propinquiorem cladi primum tenuit; ut is, objecto ad Arelaten primum, deinde & Burdegalam exercitu, gemina, eâque ingenti strage, & exercitum, & urbes amiserit. Hinc per Santonas in Francia effusus viscera barbarus, Carolum Germanis Francicisq; probè instructum copiis, quibus Vascones Eudone junxit, obsistentem reperit, ac pugnae intrepidum invenit, tanta suorum clade, ut in campis Turonicis, ubi decertatum est, trecenta & 75. hominum millia Anastasius ac Paulus Diaconus occubuisse tradant. Ipse Abderamanus fugientium oppressus turbâ, sine vulnere cecidit, vixque pauci ad cladem nuntii superfuere, adeo ipsius miseris fuga exitialis fuit. Carolo subinde tanquam hostium malleo Martelli nomen hæsit. Gregorius II Romanorum Pontifex adhuc clavo affidebat, & Leonem Isaurico iconomachiam toto orbe propagante, ipsius non impietate minus, quàm armis petebatur; cum hoc exhilaratus victoria, legatione Carolo gratulatus est, & cum oblati sepulchri D. Petri clavibus Consulatum illi Romanæ urbis, ut Clodoveo quondam factum, maximâ honoris significatione detulit, voluitque Francum totius Principem appellari. simul verò subsidiariam operam versus Leonis Imper. tyrannidem ac hæresin operam imploravit, addictamque prolixè per Legatos Caroli tenuit. Quæ omnia, cum victoria Caroli, & rebellionis Leonis conjuncta ad septennium, & Gregorii II Pont. tempora, cum Brovvero, * differri non possunt. Leo, hac confederatione territus, arma minasque continuit. Verùm Carolus non satis religiosè usus victoriâ, Decimas Ecclesiasticorum, quas primò ad belli sum-

An. Chr. 726.
Carolus cum
Eudone Sa-
racenos in-
genti clade
profligant.

Gregorius
Pont. Carolo
de victoria
gratulatus
ejus contra
Leonem Isau-
ricum opem
implorat.

* Ex Regi-
none ad an.
733. trans-
fert.

pus collegerat, deinde etiam in præmia Ducum præci- Ecclesiarum
 puis elargitus est, in exilium pulsus, qui resisterent Epi- decimas Ca-
 scopis. Una illi ratio: bellum pro Ecclesia gestum, ip- rolus male
 sius quoque impendio sustentandum esse. onus non invadit.
 minus, quam commoda, ex æquo partienda. non ex-
 pendens, quod Ecclesia oratione, non armis, in hostem
 pugnet.

Sub hoc bellum, ad Trevirorum fines digressus Ca-
 rolus, Westrasiam iniit, eam ditionis partem, quam Sa- Westrasia
 ravus interluit, Vogesusque mons prope Alsationum fi- apud Trevi-
 nes claudit, ubi resistentes incolas haud difficile ad ob- ros paccatâ,
 sequium revocavit. Indè diversâ in Burgundiam viâ Burgundiam
 flexit, occupatâque Lugdunensium urbe, pronos ad im- & Aquitaniâ
 perium reliquos habuit, metûque plures, quam armis componit.
 domuit. Reliqua erat Aquitania, quæ, Eudone fortissi-
 mo Duce, jam morte averso, facile ad Galliarum impe-
 rium revocari posse credita est. At filii Eudonis impa-
 res Caroli armis, in vicinam sese Hispaniam transtulêre,
 in qua Aznar natu grandior, eam trans pyrenæos par-
 tem, contra Saracenos, occupavit, quæ postea Arago-
 niæ regnum fuit. Alii germani Hunoldus & Gaiferus,
 Saracenorum imploratâ ope, rursus sese, ex Narbo- An. Chr. 733.
 nensi ubi hæserant Gallia, dum Carolus Frisonico in Eudonis fili-
 bello adversus Poponem Regulum Christianorum per- os rebelles
 secutorem decertat, in Burgundiam usque populabun- cum Sarace-
 di effundunt, Lugdunum expugnant; Sed progressi in nis, iterum
 Senones, ab Ebbone loci Episcopo, pro aris focisque iterumque
 pugnante, insigni clade repelluntur, dum Carolus su- subigit, &
 perveniens in Septimaniam usque fugientes profecutus pyrenæis cõ-
 est. Unde haud multò post, Carolo ad rebellionem cludit.
 Saxonum frangendam avocato, vi ac numero potiore
 Avenionem circumfusi, victores urbe potiuntur, sedem-
 que ad Rhodanum figunt, Mauricio Comite Masilien-
 si per Eudonis liberos conciliato. Sed Carolus pericu- An. Chr. 737.
 lo excitatus, non modo Avenionem recepit, sed & Nar-
 bonem expugnavit, frustra que iteratâ irruptione ob-
 luctantes, Claustris Pyrenæi in potestatem redactis,

intra Hispaniæ denique fines armis metúque constrinxit, & Aquitaniam coronæ deinde Francicæ habitosequentem.

739.

*Epist. 97.**Theofred.**Ept. in vita**& Alcuinus**Flac. in vers.**S. Willibro-**duci Epterna-**ci mortuus**prodigiis ce-**lebratur.*

Sub hæc tempora Sanctus Clemens Willibrodus (nam & prius illi nomen à Romana sede tributum) post L annos prædicationis suæ, ut de eo S. Bonifacius testatur, qua Belgis, Frisii, Ripuariis, Alemannisque salutis fuerat, diem extremum Epternacensi in Monasterio clausit, locumque innumeris à morte prodigiis illustravit. Ipse ex lapide Sarcophagus, cum corpore recipiendo minor esset, anxius in depositione fratribus seletendisse ad mensuram staturæ memoratur. oleum S. Lampadis, aquâ fontis sub templo emanantis multis ad sanitatem profuit, vincula ferrea corporibus victorum ad eius invocationem soluta sunt. Colitur Idibus Novembris, magna ad sepulchrum affluentium pietate turbata. Pentecostalibus verò festis non tantum supplicantium; sed & salientium ad numeros, tam religiosarum processionibus; ut lacrymas spectantibus non raro excutere sint visæ, tam verò Deo gratis; ut sine piaculo nunquam omissæ; &, ni obligatis præscâ consuetudine locis frequententur, ipsæ in stabulo pecudes ad mortem usque subsultent.

Pontifex Ca-

roli opem

adversus

Longobar-

dū implorat.

Liberatâ ab incurso Maurorum Galliâ. Luitprandus Longobardorum Rex arma, quæ Carolo junxerat, in Ducem Spoletanum Frasimundum, &, (hoc ad Gregorium Papam confugiente,) in ipsum vertit Pontificem. Unde magnifica hic legatione, & Carolo de victoria contra Saracenos gratulatur, & ipsius adversus Luitprandum subsidium, tanquam Ecclesiæ defensoris enixè postulat. Nec frustra, cum non armis, sed consilio bene de se meritum, Luitprandum, post excisam latèditionem Romanam, ad mitiora inflexerit, quamvis Leo Isauricus non desineret huic bello ad subvertendum Pontificem alimenta subicere. Idem Pontifex, literis ad S. Bonifacium & Carolum missis, magnopere utriusque zelum & operam extulit, quâ centenis hominum millibus

millibus ad fidem conversis Romana Christi Ecclesia
 amplicata per Hassiam Saxoniamque fuisset. Verum in-
 sequens annus, ut Leoni Isaurico, Gregorioque III, ita
 & Carolo Martello exitialis fuit; morte tamen dispari.
 Nam ut Leonis impia, & Gregorii pia, sic Martelli am-
 bigua multis visa est. Quanquam sinistris quorundam,
 ut ferunt, visionibus parum censeam tribuendum. Eve-
 nit illi, quod in magnis Galliae Principibus saepe, ex hi-
 storiae lege, memorandum est; ut nec sine vitiis, nec si-
 ne virtutibus insignioribus ab hac vita decesserit. Quare
 extrema haec Dei iudicio relinquemus. Carolus si qui-
 bus spoliaverit Ecclesiam bonis, fidelibus tamen pluri-
 bus illustravit, & heredes post se nobilissimos reliquit.
 Ex quibus testamento Patris Carolomannus regendae
 Austrasiae, Pipinus Neustriae sub Theodorico, ac mox,
 hoc etiam extincto, sub Childerico Rege praefecti sunt,
 revera ipsummet Regem moderaturi. Griso & Aegi-
 dius ex Sunachilde, Odilonis Bavariae Ducis nepte, in
 regni partitione neglecti; sed hic mitioris ingenii mo-
 nasticen, ille arma amplexus spem regionum religioni
 praetulit.

Et Carolomanni praecipua religionis cura fuit, post-
 quam a S. Bonifacio de corruptis passim cleri moribus
 querelas excepisset. Quocirca Moguntiacum Synodus
 Episcoporum convocata est, ubi salutaribus decretis
 Clementis & Adelberti errores aboliti, luxus Cleri ca-
 pitigatus, consuetudo seminarum, venationes, & aucupia
 damnata, vetitumque ne patratae caedis convictus Epi-
 scopatum capesseret. Quo nomine Gervilio seu Gevi-
 liebus Moguntinus Antistes sede motus, Bonifaciusque
 omnium sententia est surrogatus, qui autoritate Zacha-
 riae Romani Pontif. Metropolitanus, ad Carolomanni
 & Pipini Ducum preces, est declaratus, ac praeter con-
 versas ab eo gentes, eidem Tungri, Colonia, Worma-
 tia, Spira, & Ultrajectum subesse iussi. Wirtzeburgi
 quoque & Erpforti in Franciae orientalis ac Turingiae
 castris, sedes constitutae sunt. Sed irritam Bonifacius

Moritur cum
 ipso Carolo,
 qui filios 4.
 relinquit, ex
 quibus Caro-
 lomannus Au-
 strasia regit.

An. Chr. 742.
 Synodus Mo-
 gutina qua
 ipse Episco-
 pus loco mo-
 tus, & S. Bo-
 nifacius cum
 Archiepisco-
 pi potestate
 praefectus.

Zelo S. Bonifacii Milo Trev. alii que perverſi Epiſcopi moveri ſede non potuere.

Fuldensis Abbatia initia.

743. Grifo male tentato dominio carcerem reperit.

745. Carolomanus abdicato dominio Monasticen præfert.

Soracten, ac dein turbæ fugiens caſinum petit.

cum Zacharia impendit operam ad quorundam Epiſcoporum (in quibus & Milo Trevirensis erat) libertatem coercendam, quod favore ac potentia nixi procerum, & conſilia & minas eluderent. Videtur quidem eo tempore S. Landeolus, quem in Chronico Conſtantiensi Manlii appendix Trevirorum Archiepiſcopum dicit, in Milonis locum deſtinatus, at fruſtrato hanc ſedem conatu adiiſſe; ut & Rhemorum Epiſcopo Abeli factum. Morbus igitur multorum erat validior, quàm ut medicina ſalubri corrigi poſſet. In Buchoniæ tamen ſalutis Fuldenſe Monafterium S. Bonifacius, ſub tutela Carolomanni feliciter auſpicatus, Sturmium eidem notæ ſanctitatis Abbatem præfecit, ut alibi refrigeſcentem pietatis ignem, alibi ruſum inflammaret.

Interea Grifo matris ſuggeſſione, & ambitione excitatus propria, Laudanum in Picardia occupat, armis que ad potiora adſpirat, ſed Carolomannus Pipinûſque juvenis copiis repente adſunt atque obſidione victum vitæ ſtumque in validiſſimum Arduennæ caſtrum ablegant. Tum Aquitaniam ab Hunoldo vendicant, tributario Ducis titulo eidem relicto. Poſt in Alemannos, Boios, Saxones converſa arma, ubique tam victorioſa, quàm benigna; ut quæ omnibus ad obſequium redeuntibus parcerent, præcipuumque belli fruſtum, in clementiſſimis victis præſtita collocarent. Et Carolomannum, cæcioris ingenii juvenem, hæc pietas, ſubdente D. Bonifacio ſtimulos, ad majora incitavit. Mundi ille vanitatem & inconstantiam æſtimare primùm, ac dein aſpiciendi viſus, Pipino fratri regnum in alios reliquit, auſpicaturus aliud nobilius in ſeipſum. Nec invitus ille laudavit factum, quo ipſe ditior, frater ſanctior fieret. Carolomannus igitur Romam ad Apoſtolorum limina, ſuſceſſoremque, non ſine donis, proſectus, religionique Zacharia auctoratus, in Montis Soractis eremum ſe abdidit. Quo cum multi, admiratione tam raræ virtutis, atque ex Auſtraſia imprimis gente agnati que inviſerent, mundumque ſe videret, quem fugiſſe com

consequi, ignotus cum uno sociorum Cassinum adiit, receptusque ad humillima fratrum servitia, tanquam è trivio est, ac Benedictinos inter tantò illustrior, quantò abjectior eminuit. Tam diversâ uterque fratrum viâ ad gloriam, alter mortalem, alter immortalem contendit. Et quem horum maximè laudabimus? illum opinor, quem minimè imitamur. Tam ingenti à se invicem distant intervallo meliora sentire, & agere.

Pipinus Austrasia jam connexisque regionibus locupletior. Grifonem, flagrantem illâ quam frater abiecerat, cupiditate, repente, perfractis carceris repagulis, in se vidit consurgere. Nam ad Saxonum primò opem, deinde & Bojorum, ubi Hiltrudis soror Odiloni juncta, confugit. Quæ cum, viro defuncto, fratrem amicè haberet, ab illo cum filio Tassilone circumventa principatu exiit. At Pipinus, ut primò Saxoniam, ita & postea Bavariâ Grifonem ejecit, Sequanamque atque Oesiam annes inter, duodecim comitatibus, titulo Ducis, præfecit. At his minimè acquiescens, cum ad Gaiferum Aquitanie Ducem, qui Hunoldo fratri successerat, transisset, ejusque haud multò post uxoris formosissimæ desiderio captus esset, proditos amores morte luit, ac Pipino fratri Monarchiæ inter Francos occupandæ spem, æmulis sublatis, reliquit.

An. Chr. 746.
Grifo elapsus
Saxones &
Bojos com-
moveret, sed
mox expug-
natos.

747.

In Aquitania
perit.

749.

Childerico
Rege ad reg-
num inutili,
Pipinus ad-
spirat.

Jam enim Childericus solo nomine Rex suburbano in agro delitescens, privatis vacabat deliciis. Semel in anno ad Maij cal. jugo bobus tracto, in publicum solitus prodire, nulla re, nisi intonsa cæsarie, spectabilis, tribunal conscendebat, solennia à populo vota ac dona accepturus; tum regni negotiis ad Proceres amandatis, suum ipse repetens in latebris pingue otium, Majori domus supremam administrationis, pacisque ac bellorum, curam deferebat, ut alterius esse labor, alterius fructus honorque, non æqua rerum sorte, videretur. Talis igitur regni fastidio, cum, amorem Regum ejusmodi, posthabere Francos Pipinus animadverteret; suaque, cum beneficiâ, tum humanitate plerosque sibi Procerum

Procerum devinxisset, Burchardus Wirtzburgensis Præsul ac Fulradus aulae Sacellanus Romæ missi, exposita Childerici ignaviâ ac Pipini fide virtutèque, facile obtinere; ut Zacharias, solutis juramenti obligatione subditis, Pipinum S. Bonifacio Moguntinensium Præfili committeret inaugurandum. Quod Sueffione in Francia, magno Procerum consensu applausûque gentis peractum est. Childericus verò cum uxore ad monasticam disciplinam ablegati Merovingorum regiam stirpem conclusere, ante mortem mundo sepulti, pietate non illaudata, si tantum voluntariâ.

An. Chr. 750.
Pipinus Zacharia Pap. mandante inauguratur Childerico in Monasteriũ relegato.

751.

Saxones victi.

752.

Et Longobardi in Italia Pontificem sibi subdere conantes.

754.

Proceres Franci fidem Pipino ejusque stirpi jurant.

Pipinus subhæc Saxones, Franciæ virtutis cotem, aggressus, tam facile victos supplicesque, quàm promptè rebelles habuit. A quibus reversus Theodonis villâ, haud procul Treviris substitit, & solenni diplomate Croviæ Ecclesiam cum decimis & parte silvæ, quæ Contella dicitur Epternacensi Monasterio, in S. Willibrodi honorem, legavit.

Novam deinde victoriarum segetem Italia suppeditavit: ubi Aistulphus Longobardorum Rex latè omnes pontificii juris agros urbisque armorum vi subigebat, Romanque ipsam seculari sibi jure parere cupiebat, Petrique successorem nullam, nisi in foro sacro, usurpare potestatem. Unde profugus in Galliam Stephanus III, Pont. Pipini auxilia implorabat, facile intelligens, & fanis se denique pro arbitrio moderandis arcendum, si profana amisisset, potestatem hanc humanæ potentie substernendam non esse, ne alteri præterquam Deo obnoxia teneatur. Et favit Pipinus, postquam beneficio non tantum, sed & manibus Pontificis in templo S. Dionysii Parisiis & ipse, & Berthrada conjux, & uterque filiorum Carolus ac Carolomannus sacro oleo pro Regibus inuncti, Proceresque Francorum Sacramento obligati essent, ex alia nullâ, quàm hac familiâ, dum manus superessent, Reges deligere. Aistulphus, ut Pipinum averteret, Proceribus Gallis pecuniam, Carolomanno fratri legationem offert, minatus exterminium

Cassino,

Cassino, si arma Italiae inferret Pipinus. Et illa, & hic minimè ingrati venerunt, non tamen inflexerunt Regem jam in Pontificis defensionem juratum. Et hic in Gallia Viennæ haud multò post moriens, Cassino repenti nil nisi cadaver remisit. Pipinus superatis Alpibus in ipso descensu hostium victor Aistulphum Ticini inclusum, huc impulit, ut jurejurando datisque obsidibus polliceretur, Exarchatum se Pentapolimque Romanæ sedis redditurum.

Verùm reverso in Galliam Pipino, possessas urbes Aistulphus juratæ fidei prætulit, ac reliquis etiam ipsaque Româ deturbare Pontificem conatus est. Qui ab obsessa jam urbe Legatum cum literis obsecratione plenè ad Pipinum destinavit; ac, licet obstante etiam, Exarchatumque sibi, ut debitum postulante Constantino Cōpronimo, Regem in Italiam rursus pertrahit. Qui simili fortuna, & ad Alpium claustra victum & Ticino inclusum Aistulphum ad extrema redegit, totoque Exarchatu ac Pentapoli excedere coëgit. Reliquit tamen Constantinus monumentum suæ liberalitatis Pipino organum musicum, rem id temporis Gallis incognitam.

Aistulphus
Rex Longobard. fidem
Pipino &
Pont. promittit, sed fallit,
at coactus
demum præstat.
An. Chr. 755.

Reversus in Galliam de regno, aptis legibus ac moderamine Procerum regendo, conventum instituit, quâ humanitate, ac velut communicata cum pluribus potestate, illorum sibi animos mirificè devinxit, qui deinceps ad posteros Parlamentorum, ut vocant, principia istic inducere est visus.

756.
Proceres ad
consilium re-
gendi adhibet.

Et hac tempestate Milo Trevirorum Antistes, more suo ad venationem egressus, apri dente, quarto infra urbem lapide, ad ripam Gelbis, lethaliter percussus interiit, in silva hodiedum Milonis, ad probrosi exitus memoriam, nuncupata. Sepulchrum ad ingressum vici Erangii istic propè, ubi ceciderat nactus, ut inter feras jaceret, quibus suas impendere curas, quàm Ecclesiæ maluisset. Sedem post illum electus tenuit, qui jam ante sacris plerisque loco Milonis operatus fuerat, Hildolphus, claro Bojorum genere, Reginoburgo, ubi tunc agebat,

Milo Archiep. in venatione ab apro interceptus, successorem hæ-

buit, è Ratis-
bonensi ac-
cerfitum Mo-
nasterio, Hil-
dolphum.

757.
S. Hildolphi
egregia vir-
tus, & in S.
Maximini
Abbatiam
liberalitas.

Sepulchrum
S. miraculo-
sum intactū
que aquis.

Monasteriū
amplificatū
opere & per-
sonis.

Lupus Epise.
in vita S.
Maximini.

Dæmones &
tempeſtas
aversa.

agebat, acerſitus. Qui tamen eremo, quam delegerat, decus vitamque ſuam claudi præoptaſſet, ſed tantò hac mitra dignior omnibus viſus eſt, quantò ab illa ambitione fuiſſet remotior. De quo paucis multa vitæ præſcus autor: *Vir, inquit, erat nobilitate generoſus, religione præcipuus, conſilio cauſus, operibus famoſus, ſcientiâ eruditus, lingvâ urbanus, vitâ Deo placitâ, hominibus approbata.* Digna utique morum regula, quâ omnium Episcoporum aptitudinem ad munus tam excelſum metiamur.

Vix admiſſus in ſedem, cùm rebus ſacris templiſque lubrica Rectoris negligentia collapsis, manum admovit. Eminuitque ejus cum ſedulitate liberalitas, in D. Maximini tam æde ſacra, quàm Monasterio ad illuſtorem cultum frequentiamque excitando. quod Sancti illius prodigioſi eâ ætate Cineres mereri ſunt viſi. Nam exundans aquarum illuvies, quæ totum nuper templum occuparat, ſepulchrum reverita, circum muri ſpecie, cum omnium admiratione ſurrexerat, pignus ſacrum non auſa contingere. Ergo ponè D. Hilarii cellam eodem S. Joanni Evangelistæ ſacram, ab ipsis fundamentis, illuſtri opere novam erigit. Cui abſolutæ præter trecentorum è Thebæa legione Martyrum corpora, Agriſtiique ac Nicetii ſacra oſſa, D. Maximini cypreſſinam in marmore tumbam infert, Monasterioque juxta elegantia ſtructura condito amplisque veſtigialibus donato centenarium Religioſorum conſtituit numerum, qui continuatis noctu interdiumque divinis laudibus operam darent, episcopaliſque tutelâ fruèrentur. Et probavit ſtudioſum Deus: ſiquidem energumeni ad D. Maximini ſepulchrum plures, in quibus ex Pipini aula Brunco Clericus, Ericus Alemannus vir illuſtris, Cunibertus ex filia Regis nepos, Dæmonis inſeſſoris vinculis exſoluti ſunt. Maritimam etiam ſex navium claſſem tempoſtati, extrema omnibus minanti, Ibbo Friſius S. Maximini opem implorans eripuit, ſpectabili inter fluctus ſen-

occidit

occurrente, qui & voce periclitantes solatus bono esse animo jussit, & præsentia undas ventosque composuit.

Saxonum inter hæc inquieta gens, non semel bello victa, ut erat idololatriæ dedita, Christiano obsequium Domino invita deferebat, trecentos denique caballos tributis loco quotannis imperatos admisit. Subinde Aquitanicum cum Gaifero bellum exortum est, quod pluribus usque ad mortem annis utrumque exercuit, ut magna regna, tanquam maria, nunquam diu sine tempestate existunt.

759.
Saxones & Aquitani perpetua bellorum materies.

Nec tamen inter arma rerum Pipinus sacrarum curam posuit, sed Bertradæ excellentissimæ conjugis impulsu, Eiffliacis in finibus, triginta circiter à Trevirorum metropoli passuum millibus, Prumiense Monasterium, amœna in valle ad Proneam rivum, magnifico opere impensisque planè regis, excitavit: magnorum postea Principum comitumque sub D. Benedicti disciplina futurum religiosæ vitæ domicilium. Assuerum verò, pietatis religionisque eximiæ virum, his primum Abbatem dedit, cui hospitales S. Goaris ad Rhenum Canonicos, parum sui instituti nominisque memores, parere quoque, suo ut Præfuli, cellâ fiduciario jure attributâ, jussit. Quos ille, malè quondam ab eis ut hospes cultus, nunc sui juris factos, ad pristina D. Goaris disciplinæ vestigia reduxit.

760.
Prumiensis Abbatia à Pipino fundata. cui Canonici ad S. Goarê subjecti.

Eminuit & hoc tempore illustri morte Chrodegandi Metensis Episcopi virtus, quâ cum generis dignitate (ut qui Pipini Regis ex Landrada sorore nepos esset) conjuncta, obtinuit Româ Archiepiscopale pallium salvo tamen jure Metropolitanæ Ecclesiæ Trevirensi, cui obligatus prisca lege mansit. quanquam Episcopos ipse per diversas civitates constitueret. Referendarius ille quondam in aula Martelli, facundiâ Latiique sermonis, & rerum usus peritus, legationibus ad Romanam sedem exercitatus, magnam sibi autoritatem apud omnes comparaverat. Unde & hoc privilegio insoliti in illa sede

765.
Chrodegandus Metensis Episcopus magnæ autoritatis pallio donatus.

Canonicos
cœnobio in-
clufit.

fede honoris excultus, personæ illud, non cathedræ
quisiverat, Pipini verò ufus munificentia nobiliffimam,
præter alia opera, D. Stephani basilicam, quæ omnium
in fe oculos amplitudine & magnificentia traheret, au-
fpicatus est, quam deinde posterî Metis absolverunt. Di-
fciplinam quoque clericorum Romana ab urbe peti-
tam, quâ unius cœnobii legibus, communique mensa
proventuumq; usu fruerentur, in Austrasiam induxiffe,
aut (quod verius) instaurasse collapsam memoratur;
fed quæ in ruinam posteris rursus seculis est inclinata,
ut in declive semper facilior, quàm in arduum est via
& libertatem, etiam in sacris, adstringi difficile pat-
mur.

An. Chr. 766.
Nova ad S.
Goarem Ec-
clesia, imbr-
ibus non tan-
gitur.

Assuero, cui ante memini Cellam D. Goaris com-
missam, hæc animo cura sedit, ut locum prodigiis cele-
brem illustriori decoretur Ecclesia, unde circa orato-
rium amplio rem muris extollere basilicam cœpit, quod
cœlites novo insolitoque favore probare visi, cum fre-
quens de cœlo imber, turbaturus ceteroquin operas la-
boremque, aversus toto structuræ tempore fuerit; quan-
vis vicinos montes ac flumen inundaret.

768.

Stephanus IV. Rom. Pontifex illa quoque ætate in-
dulfit, ut Leodium amplitudine suâ excrescens, aliquo-
possideret è Trevirorum, uberrimis Sanctorum, cam-
pis reliquias: unde Otgeri Decani auspiciis, præter alia
Divorum ossa, S. Materni codem delata sunt. ut quos
vividus propius inviserat, mortuus rursus salutis gra-
tiâ adiret.

Hildolphus
Trev. Arch.
substituto si-
bi Weoma-
do solitudi-
nem præfert.

Quo tempore Hildolphus Trev. Archiepiscopus, fan-
ctioris iterum solitudinis amore flagrans, *Veomado* Ab-
bate ex Maximiniano vel Mediolacensi asceterio in lo-
cum accersito, per obstantes populi lacrymas prece-
que invictus penetravit ad eremum Vogesi, Deodati Ni-
vernensis Episcopi virtute atque exemplo provocatus,
ac Jacobi Tullensium Præfulis indulgentiâ, in amena
ad Murtam amnem valle, quæ Galilææ dicta est,
Monasterium excitavit. Quin affluentè deinde ad vitam
Sanctioris

sanctioris famam multitudinem, variisq; eam solitudine captis, varias locis diversis cellas condidit, atq; habitatoribus sub sua disciplina implevit. In quibus, è Treverica urbe Spinulus, tum Joannes, ac Benignus Germani fratres cœnobitæ, ut ferunt, D. Maximini. Tres ad rivum Rabado, rariacensi cursu sic dictum, ædes, unam Deiparæ, alteram D. Petro, tertiam D. Joanni collocarat. quarum primam, diversis coronatam cellis, ac domiciliis, amplo Monasterio auxit, quod Medianum est appellatum, eique Leutibaldum, rerum divinarum humanarumque scientissimum Abbatem, dedit. Succendit idem religionis ardor Eberhardi; * qui Germanus Hildulphi erat, animum; ut is quoque relicta Ratisbonensium, quâ fulgebatur, insulam, idem apud fratrem solitariæ vitæ genus excoleret. Quam demissionem utriusque Deus prodigio illustravit. cum Eticonis Alsatia Ducis & Bertvinda filia, quam Odiliam nuncupabant, adducta oculorumque orbata usu, opem à viris sanctis rogaret. Qui inveniunt gentilem adhuc puellam: ante mentis cæcitate, quam corporis curandam esse. Neque invitæ Christiana legis Dei præcepta, ac deinde, baptismus traditus, repente & lucem oculis affudit. cum tantâ, & aliorum, & Virginis admiratione, gratique erga Deum animi significatione, ut se totam eidem è vestigio addiderit, decusq; Sanctarum Virginum in Alsatia Parthenone facta sit. Quam miraculi fama Bigo ejus loci homo locupletissimus, ad Hildolphum accitus, eam partem Vogesi quæ Fölkhodi rupes dicta est, obtulit, cellamque, quæ Bigonis nomen retinet, fundis prædiisque dotatam erexit, cui Spinulus moderatorem ab Hildolpho est constitutus. Ubi tamen haud multo post moriens, tantum sanctitatem gratiam valuit, ut affluente circum multitudine hominum, solitudo in frequentiam versa nomen usumque amitteret. Quare S. Hildolphus Spinulum obtulit, ut animis potius, quam corporibus mederetur, prodigia, frequentiamque hominum ab ejus sepulchro amovit. Quanquam maximum ejus loci prodigium fuerit

Accedunt alii, & S. ædes excitantur, ac Monasteria.

Medianum Monasterium.

* Eberhardus vel Erhardus alii.

Odilia virgo oculis receptis Deo se addixit.

Cella Bigonis condita in qua Spinulus Abbas miraculis interclarascens à morte, rogatus, illa operari destitit.

fuerit hanc illos prodigiorum gloriam potuisse negligere.

Eberhardus frater, ad Insulam revocatus, eas quas in solitudine collegerat, virtutes secum attulit, ibiq; haud multò post in sepulchrum intulit, cum è proceribus Theudovaldus, Abbone filio unâ cum conjugè religioni consecratis, in locum, sub Hildolphi disciplinam concessit, qui basilicam D. Virgini in Berchemio prædio collocatam, Mediani Monasterii possessionibus adiunxit. Tam præclaris hæc Vogesi montis & silvarum abdita plantariis Hildolphus excoluit, novâ rerum metamorphosi, in illustri Episcopatu suis virtutibus obscurus, in obscuris montium illustris. ut in frequentia populi solitudinem, in solitudine reperisse frequentiam videatur.

Solitudo Vogesi frequentia per S. Hildolphum repleta.

Pipinus Ecclesiæ Trev. singularia privilegia indulget.

Pipinus inter hæc vivere desiit, postquam Ecclesiæ Trevirensis jura ac privilegia confirmasset, constituitque, ne iudicibus publicis vel cuiquam alteri in monasteria, Ecclesias, castella, vicos, agros, saltus, homines, cis ultraque Rhenum ac Ligerim, jus ullum; nevi quæquam vectigal, sumptus, impensas & quæcunque ejus generis onera Ecclesiæ liceat imperare. Ita Princeps virtute major, quàm corpore (quo quatuor & dimidium

Morienti Carolomannus & Carolus fil. succedunt. An. Chr. 769.

pedem non excessit, ideòque & *brevis* appellatus) vivit abiit. sepultusque Parisiis ad S. Dionysium, Carolomannus & Carolus post se heredes, illum Austrasiæ, Neustriæ reliquit. Utrique de nuptiis consultura Berthrada Mater, Pontifice licet invito, in Italiam profecta, Desiderii Longobardorum Regis filias germinat in matrimonium collocavit. Ex quibus Bertha postquam

Nuptiæ filiorum non factis auspiciat.

nun, quo vitio incognitum, à Carolo ad Patrem remissa, Hildegarde ex Suevorum gente (probante Stephano Pontifice) in thorum introducta. altera, defuncto patre annu Carolomanno, repente, at non sine prole, vidua Desiderium patrem repetiit, Carolo regnum sine morâ capessente. Magnus ille subitò, ut corporis, ita virtutum præstantiâ cunctis visus est, Synodum Wormatiensem

matia quam primum, consulturus Ecclesie rebus, insti-
fuit. quod vertente propemodum anno factum: cum
hac absoluta, ad Natalem Christi diem Moguntia quie-
te (ut Regum mos erat) peragendum accesserit.

Quo tempore, cum & S. Goaris basilica suo ab Affue-
ro absoluta staret opere, Carolus Lullum Moguntio-
rum, Basilium Nemetum, Megingozum Wirtzbur-
gensis dedicandae solenniter aedi accessit Antistites,
verum irreperit adhuc latebat S. Goaris sub terra
corpus, quavis diligenti vestigatione perquisitum.
Ergo ad preces triduanumque versi jejunium. post quod
Madelbertus e clericis manu ac cruce afflicto, ligone,
ab oratione, raptus fodit latebrasque observat, per quas
dum immissa manu pertentat abdita sarcophagi pal-
lium tangit vigoremque laesae hinc dexterae redire sen-
tit. Quo indicio juxta templi muros in veteri recon-
ditorio repertus, incredibili omnium gaudio, solenni-
que processione circuitu, templo per Episcopos infe-
rendus, imponitur feretro. Sed hi frustra conati mo-
vere loco, nihil promovent. Dum fuit, qui admone-
ret S. Goarem ejusmodi videri pompam aspernari, qui
omnis in vita gloriae hostis fuisset. Abdicata igitur pom-
pa, tentatum rursus feretrum, ultro jam in viam templi-
que vicinum aditum sese offerre visum est. Ac subito,
alii morborum, alii Daemonum malignitate gravati,
pristinam sanitate libertateque donantur. Wido-
nobilis servus ex claudo sanus, ac mox Clericus: Frecol-
phus Major Villae regiae Vefaliensis juxta S. Goaris op-
pidum, ex insano mentis compos factus. Waltharius vi-
illustri furioso Daemoni traditus, corioque insutus,
istic & Dæmone & mania liberatus, vineam S. Goari
locupletem transcripsit. Qua re Reginarius patruus
indignatus, Monachorum & S. Goaris osor, cum, ne lo-
cum transiens videret, obnupto iret capite, intestinis
mox effusis, caelitus plexus, interiit. Alias Comes He-
rivinus, cum Abbatissa Metensi Euphemia, neglectim
praetervecti, delapsique equis, haec tibiam, ille latus
elisit;

Synodus
Wormatiæ
habita.

770.

S. Goaris ba-
silica solen-
niter, nec si-
ne prodigiis
consecrata.

Fuga gloriae.

Morbi Ma-
nia Dæmo-
nes averfi.

Contempto-
res S. Goaris
puniti.

N 2

elisit;

clisit ; sed ad Sanctum supplices conversi , sanitatem , consultâ pietate , recepere . Ut neglectus sanctorum vix sine pœna , cultus sine præmio sit .

An. Chr. 772.

*Amoinus,
Eginhardus
in vita. Re-
gino. Sige-
bertus &c.*

Saxones Ido-
lo Martis e-
verso pacem
rogant.

773.

Diploma pri-
vilegiorum à
Carolo Trev.
Ecclesiaz da-
tum.

Desiderius
Longobar-
dorum Rex
victus cap-
tusq; Leodiū
miseratur.

Hadrianus jam Romæ Pontifex Stephano succeffe-
rat, quando iterata sub Carolo Wormatiæ synodus est
ac subinde arma Saxonæ , tanquam in arenam martis
Francici, illata. ubi castro Eresburgo , fanoque præci-
puo Martis , quod Irmentul idolum complectebatur,
occupato , supplices datis obsidibus ad pacem recepit
Hinc per Treviros Leodium, reversus, Weomado Trev.
Antistiti, lateri adhærenti, in Haristallio palatio, diploma
veterum privilegiorum confirmatoriū largitus est, quod
hoc loco apud Brovverum reperies. Inde Theodonis
villam ad hiberna discessit, ubi legatus illum Pontificis,
Desiderii Longobardorum Regis vim, odiaque in Ro-
manos versa, exponit ; tum ob conjugii novi approba-
tionem, tum ob rejectos ex filia & Carolomanno nepo-
tes geminos & regni Austrasiæ inaugurationem à Pontifi-
ce recusatam. Quare facile induxit Carolum, ut Pon-
tificis non minus, quam sui defensionem susciperet. An-
te tamen per legatos semel iterumque Desiderii pertene-
rat animum. Quo pertinaciter cœptis insistente gemi-
nisque munimentis fortissimis claustra Alpium firmantia,
Carolus quantum potuit ab Austrasia militem per obse-
sas Alpium duxit fauces. quas non sine præsentis Num-
ne, hostibus improvisum terrorem , suisque animis
adferente , incredibili felicitate superavit, geminis ex-
ercitibus , Desiderii & filii Aldegisi , propè sine præli-
profligatis ; ut mirarentur Franci potuisse vinci, quæ ve-
debant devicta. Hinc verò cum Desiderius se Ticinum
Aldegisus Veronam cum filiis Carolomanni , & victis
matre recepisset, utrumque simul locum obsidione ag-
gressus, hanc facili expugnatione tenuit , Aldegiso
orientem profugo Nepotibus cum Matre in Galliam re-
missis. Ticinum verò lenta obsidione fregit. Ipse in
terea festis Paschalibus Romam ad Adrianum profu-
ctus, non veteres tantum possessiones, Ecclesiaz firmavit

sed etiam adjecit novas, Corsicâ, Siciiliâ, Sardiâque eidem consignata. In castra reversus Ticinenses demum, peste magis quâ armis fractos, in potestate suo cum Rege habuit. Quem secum per Galliâ unâ cum uxore & liberis Leodiû traduxit Longobardorum regnum suâ sorte conclusurum. quâ cum acquiescere imperando non posset, serviendo debuit. adeò in amplissimis regnis minor satietas, quàm in angustis familiis reperitur. Carolus Italiæ vindex ferreâ Modoëtiæ coronâ primum redimitus fertur, post aureâ Romæ donandus, more ad posteros transmissa, reversus in Galliam Paulum Diaconum, à Desiderii secum aula, doctrinâ viri delectatus, traxit, qui Metensium deinde Præfulum acta literis complexus est; sed aulæ demum gratiæque Caroli Cassinense Monasterium Cælitumque gratiam Monachus prætulit, spretis, quàm usurpatis honoribus excelsior. Quo tempore Lullus à superstitibus Bonifacio designatus Moguntinorum Archiepiscopus, dum pallium Romæ ab Hadriano Pontifice quærit, examini ante trium Episcoporum, Tilpini Rhemensis, Weomadi Trev. & Possessoris ex aula Carolinâ legati conspectum committitur, quod in ejus approbatione minimè fefellit.

Carolus M.
Romana Ec-
clesiæ posses-
siones ampli-
ficat.

An. Chr. 774.

Desiderius
Rex Leodiû
traductus.

Carolus Mo-
doëtiæ ferro
coronatus.

Paulus Dia-
conus.

S. Lullus pro
pallio exami-
natur.

Ingelheimiû
Sedes natalis
Caroli.

775.

Cantus Ec-
clesiasticus à
Carolo for-
matus.

776.

Saxones sæ-
pius victi, sæ-
pius rebelles.

777.

Carolus ubi Ingelheimium, natalem, ut ferunt, haud procul Moguntia Sedem pertigit, quatuor militum turmas in Saxones rebellantes misit qui inde reversi victores ingentem prædam averterunt: Rex verò operam dedit, ut Gallicanæ Ecclesiæ cantus gravitate Romana condiretur, & latini sermonis vinculo neclerentur, eaque gratiâ formandos Romam clericos transmisit: canendique deinde norma à Metensi potissimum in reliquas quâ Galliæ, quâ Germaniæ Ecclesias derivata, multis hodie locis, veterum asperitate correctâ, perstat. Subinde bella ex bellis Carolo nata, ad quæ tanquam laureatus abibat, penè victor ante, quam pugnator. Saxones consuetâ perfidiâ bis ad arma rebelles conversi, bis victi, tandemque Comitibus Paderbornensibus à Carolo in procerum capitibus collecti, præter unum Witkindum

An. Chr. 778. post bellum Italicū Mauros in Hispania vicit, sed cladem ab amico non vitavit.

ikindum Ducem, perpetuum incitatore; ac identidem profugum, fidem juratam dedere; sed ad proximam rebellionis occasionem tantum valituram. Interea ad Italiam quoque cum exercitu delatus Rosgandum Forojulianum Ducem, & campo & urbibus profligatum exegit. annoque dein, post Saxoniam compositam, lapsus, ad Mauros in Vasconiam irrumpentes tempestivè frangendos profectus, hos in ipsam Hispaniam, Pompelone occupatā, persecutus est, ostenditque alienis inhiantes non rariō amittere propria. Sed redux à victoria in claustris Pyrenæi à defensoribus Vasconibus majorem, quam ab hoste cladem tulit. inquietā gente quæ nec amicum Francum, nec hostem Maurum æquo animo sustinere, ac beneficium illorum in pœnis reputaret, quo servitatem non tam averteret, quam muraret.

781.

Pipinus Caroli filius Italiae, Ludovicus Aquitaniae Romæ creatur.

Carolus demum ubi vastissimo in regno, pluribus ubique hostibus se obnoxium, & mox Italiam, mox Saxonones ad rebellionem, ipsius fretos absentia consergere, profectus Romam ab Hadriano impetravit, ut Pipinum filium Italiae, Ludovicum Aquitaniae Regem auguraret. Tertium etiam Pipinum Hildegarde comite, eodem translatum sacro fonte tingendum Pontifici exhibuit. quæ summa omnium voluntate lenniter fuere peracta. Ipse redux Saxonibus, quos annis propemodum, & rebellibus, & victis, ad plenum obsequium, unā cum religionis orthodoxæ persuasione, adigendis se comparavit.

Weomadus Arch. sancte defunctus Richbodum successorem habet.

Interea Weomadus, apud Treviros, pro cella S. Genesii sibi jure proprio debita, cum Assuero frustra contenderat: cum enim Judices ad hanc rem delecti regii fueris esse statuisent, Carolus jus omne suum in Abbatem Prumiensem transtulit, illumque possidere ex integro jussit. Sed Weomado, altera deinde lucta cum mortuosequenti anno 781. imminerebat, quā 8. Novembris succumbens, non sine elogio sanctitatis, in D. Maximiana Ecclesia sepelitur. postquam jam ante triennium, hoc est 778, prædecessor ipsius Hildolphus sanctissimè, et

monastices propagatâ laude, ad V idus Julii decessisset, in S. Gregorii à se excitata æde sepultus, inde postea in genti miraculorum gloriâ in Medianum D. Virginis Monasterium transferendus. Quem eodem anno Johannes & Benignus fratres, sancti quoque ejusdem discipuli, sunt consecuti; ille presbyter, hic Diacenus, Quos una eademque lux & eremo dedit, & cælo transcripsit pridie cal. Augusti, unumque in D. Gregorii æde momentum excepit, uno quondam Matris utero productos, ut similiores natura ac virtus fingere vix potuerit. Ceterum Treviris in Weomadi locum *Richbodus* * Mediolacensis Abbas successit, quem Alcuino notum ** Ribitto in Franc. An-* ejusque celebratum literis accepimus; sed paucis præ- *Franc. An-* sidentem annis *Wazzoni*, post se ejusdem loci Abbati, *nal. apud Pith. dictus.* locum cefsisse juxta tenendum est, quem tamen aliquot tantum mensibus Episcopum tumulus quoque excepit.

Jam annus se verterat, cum apud Lupiæ fontes co- An. Chr. 783. acto Procerum senatu, bellum Carolus in Saxones per- Carolus Ma- domandos decernit, infertque, ac præliis geminis ad tre & conju- internecionem propemodum cædit. Tum velut re- ge defuncta Frastardum ducit. spirans, Matris Berthradæ, funus conjugisque Hildegardis defunctæ in locum, Frastardæ ex Francia orientali nuptias interponit: moxque ad arma cum filio reversus iteratò haud ignobilem ab eisdem victoriam reportat, ut denique consternati, ac desperantes rebus suis, præcipui Ducum Wittichindus & Albion, ad Carolum incolumitatis fide præstitâ, evocati, Attiniacum venerint, atque istic Christianæ legis disciplinâ instructi, sacroque expiati fonte, universam suo exemplo nationem traxerint, humanam deinde obsequii fidem, cum divina sanctius habituri, quam religionis discrimen hæctenus sæpe everterat, cum quo difficilè est ejusdem Regis ac legis observantiam sanciri. Sunt qui Wittichindum sub mendici habitu ante explorasse Christianorum Paderbornæ sacra, aulamque Caroli asserant, quàm iis-

784.
Saxones cū
duce Wittichindo ad
fidem veram
traducti.

dem palam dederetur: Quod, in re tanta, bene confel-
ti Principis laudem meretur.

785.

*Vide Notas
ad Brovverum
tom. 2.
p. 559.
Amalherius
Archiep. post
Wazzonem
sufficitur.*

*Tom. I. An-
not. 16.*

786.

*Beneventani
cum Duce à
Carolo sub-
acti.*

787.

Carolo verò curæ fuisse, ut diversis Saxoniarum locis sui
præficerentur Episcopi, in ceteris (quod ad rem no-
stram spectat) testatur diploma Verdensis Ecclesie &
Episcopatus, S. Sviverto concessum, quod à tribus Ar-
chiepiscopis Lullone Moguntinensi, Hildebaldo Colo-
niensi, & Trevirensi anno Divinæ Incarnationis 786
regnantis Caroli 19. Moguntiarum subscriptum legimus.
Unde haud obscure nobis liquet, contra Brovverianum
calculum, jam tum Wazzone defuncto, post breve
aliquot mensium regimen *Amalherium* Fortunatum
Archiepiscopum ad Regis Caroli intercessionem, qui
eodem, ut erudito sapientique viro, ad gravissima lega-
tionis officia utebatur, præpositum Treviris fuisse, re-
centem tamen in munere, facile antecessorum ætas dig-
nitasque ostendit. S. Ludgerus postea Monasteriensium in
Saxonia inferiore Episcopus hanc sibi delatum à Carolo
honorem detrectaverat, quod se in Trevirorum Ecclesia
longè esse doctiores dignioresque eodem assereret, in
quibus Amalherius Græci juxta Latine sermonis de-
sertissimus, atque ex Alcuini, ut videtur, disciplina, pro-
ductus, facillè eminebat; ut à Carolo & Leone Pont.
maximis quibusque in negotiis adhibitum fuisse, me-
nus sit admirandum. Non tamen nobis erit, cum ali-
supparis ætatis Amalherio Diacono officiorum divini-
rum autore, ut Brovverus facit, confundendus: cum in
libri Archiepiscopo jam defuncto, sub annum Christi
819. primum absoluti sint Ludovico imperante. Is verò
liber qui de sacro baptisate ad Carolum Mag. confere-
ptus est, Archiepiscopo Trev. non immerito tribua-
tur. De quo nostris in Brovverum Notis plenius disse-
ruimus.

Inde Aragisus Beneventanus Dux, in Hadrianum
ma concitans, Carolum in Italiam armatum reduxit
ubi, post aditum Pontificem, & Apostolorum limina
solo in Capuam adventu Aragisum territum supplicem
quæ

que pro pace habuit, solum tantum Caroli irati conspectum deprecantem, ut si plus in illo, quam armis terroris circumferret.

Hinc rediit in Austrasiam, ubi Harderico Comite autore concitati adversus impotentem Frastardæ dominatum populi conjuraverant, ipsum Regis nimium indulgentis muliebribus illecebris caput petitori, sed ante maturitatem detecta conspiratio aliis oculos nare sive, nonnullis etiam vitam, pluribus abstulit patriam. Mox in Thassilonem Baviaræ Ducem, jugum Francicum operæ Hunnorum excutere meditantem, triplici penè itum exercitu, & ante Hunnorum opem, inopia virium subsidii que pressus, malo Luitbergæ uxoris, Desiderii Regis filiae, consilio, & conjugem, & regnum amisit. Siquidem captus, atque ab ea divisus, cum filio Theodone, Laurishæ Mediomaticum includitur Monasterio, & vel invitus modestiam docetur.

Conjuratio in caput Caroli detecta.

788.
Tassilo Dux Baviaræ victus & attonsus.

Alterum ab hoc annum Carolus quietum inter Ecclesiarum cantum ritè formandum, Cantoribus ab Hadriano Pontifice submissis, tum egestati multorum, præcipue Christianorum inter Afros trans mare, Syrosque atque Ægyptios levandæ, magno religionis emolumento, impendit.

790.
Carolus piis rebus intentus.

Mox velut instauratis ad præliandum viribus contra Hunnos Avarisque Pannoniæ incolas, quos juncta nunc voce Hungaros dicimus, profectus est, illosque non solum Baviaræ finibus, verum & propriis dejecit agris præsidiiisque. Quod sequentibus annis bellum, per filios Ducesque, continuatum, excidio regionum istarum finitum est; quando nec bello, nec paci idonea gens visa est. Unde Franci eò sensim, unde olim ad Rhenum transiisse memorantur, versâ orbis fortisque rotâ, regressi sunt.

An. Chr. 791.
Bellum Hungaricum alioquot annis cum gentis excidio ductum.

Sub hæc Pipinus Caroli nothus, simulatione morbi ab Hungarico bello & Patre digressus, ore verbisque quam gibboso tergore gratior, favore procerum Austrasiorum, Frastardæ mores non ferentium, ad regnum

792.
Pipinus Caroli nothus conjurationis in patrem

compertus, Monasterio- que Prumiæ inclusus pie vivit.

conjuratone inita adspirabat; sed Carolus ubi maturè nondum rebus intervenisset, attonsum Pipinum Assue- ro, Prumiensium monasterio includendum, tradidit. ubi necessitate, in virtutem flexâ, eminuit. Tam sæpe salu- taris magistra est adversitas, quæ servat, quos prosperi- tas perdidisset.

793.

Emerferat hoc tempore, à Felice Orgellorum Epi- scopo Hispano, hæresis, quæ Arianæ vicina, Christum adoptivum tantum Dei Patris filium asserbat. quam tamen auctor, à Carolo interceptus, & Romam missus, retractavit.

794.

Hæresis Feli- cianain Syno- do Francof. bene damna- ta, sed malè rejecta Syno- dus 2. Nica- na.

Synodus verò Francofurti instituta Episcoporum Galliæ Germaniæque, ut rectè damnavit hæresin Feli- cianam; ita perperam rejecit secundam Nicænam Syno- dum: ut si illa latriæ cultum imaginibus exhibendum decrevisset, errore magis facti, quam juris. Quare nec existimanda est Francofurtensis Synodus, cum Carolo damnasse imaginum cultum (nisi qui latriæ dicitur) sed hunc errorem soli orienti reliquisse.

Carolus fru- stra Danubiū Rhenum so- ciate nititur.

Conatus quoque hac ætate Carolus est Mœnum Du- nubiumque mediâ sociare fossâ; ut ex hoc in illum ac- porrò in Rhenum, transfundi naves, ingenti commo- possent; sed natura soli mollioris, & in effossa restuente, hoc præsidium arti subtraxit, noluitque se impunè co-

Mensibus Venisq; sua Carolus no- mina imper- titur.

rigi. Illud quod in temporibus distinguendis, licet- que provehendis molitus est, meliori successu est com- mendatum. Mensibus ad lunæ cursum duodecim me- num distinxit, suisque illos, lingua sibi vernacula, ha- est Germanica, nominibus hodie dum usitatis distinxit. Ventorum etiam, cum ante solum quatuor, duodecim, ad majorem discriminis observationem, nomina repe- rit; ipsamque demum grammaticam patrio sermone concinnare aggressus est; ut verè apud hunc Regem su- galea, hastaque, ac ægide Pallas latere videretur, idem que inter literas Doctor, in campis bellator strenuus a- pareret. Certè passim sub illo eruditus suus honor, in- ris gratia constitit, & Alcuino præceptore ejus mod-

Literas Pro- movet, Aca- demia Parisi- orū condita.

ris gratia constitit, & Alcuino præceptore ejus mod-

rante, nobilissima Parisiorum Academia magnis opibus surrexit.

Ad Divorum quoque basilicas, cultumque regali munificentia extollendum sese convertit. Unde, ne remota tangam, Ecclesia Prumiensium in finibus Trevirorum à Pipino inchoata à Carolo absoluta est: nec procul Aquisgrani, ubi Thermarum calidarum gratia, sibi carissimum delegerat Rex domicilium, alia, illustriori etiam opere, quæ hodie eam ejus loci Canonico-
An. Chr. 795.
Illustres Ecclesie perfectæ.

rum est, perfecta. Quarum illa servatori nostro, hæc Deiparæ inscripta Virgini, utraque regie magnificentiæ decus ostendit.

Porro ad utriusque operis sempiternam memoriam evenit, ut Leo III. post Hadrianum interea electus Romanorum Pontifex, Carolo singulares deferret honores, non tantum S. Petri Clavibus, sed & novo exemplo vexillo urbis Rom. submisso. Unde mirificam Caroli collectam gratiam est; invidiam tamen Hadriani Nepotum incurrit. Qui per armatos Leonem publicæ extractum Processioni gravissimè, etiam, ut Anastasius refert, præcisâ lingvâ, oculisque erutis, multârunt. Is tamen divinitus integritati restitutus, ac dilapsus in Germaniam ad Carolum, omni observantiâ ac humanitate Paderbornæ exceptus est, atque hinc Aquisgranum, comitante Amalberio, Prumiamque deductus, utrasque incredibili solennitate Ecclesias consecravit, & illius quidem loci basilicam XVII Julii, h. n. VII Cal. Augusti salutis nostræ anno DCCLXXIX. An verò, quod Annales utriusque loci referunt, Præsulum istic quæ Cardinalium, quæ Episcoporum ex Italia, Gallia Germanique collectorum numerus dies anni, pro Leonis Carolique voto, exæquarint, & duo Tungrensium Episcopi Monulphus & Gondolphus ad deficientis numeri complementum sepulchris post facta relictis accesserint, id inter historiarum paradoxa in mediorelinquam, Digna mihi res certè visâ esset, de qua omnes ejus ætatis historici loquerentur. Trevirim Prumiâ advenisse,
796.
Leo Pontifex Carolum oblati clavibus & vexillo honorat.
798.
Ab Hadriani Nepotibus pessimè tractatus ad Carolû effugit.
799.
Basilicas consecrat rarâ solennitate.
tum

Diploma
Trevirensi
Parthenoni
concedit,

tum ratio itineris in Italiam rursus sub comitatu Regis, quem attribuit, instituendi; tum loci sanctitas fama que celeberrima; tum verò maximè diploma Pontificium hoc tempore Horreenfis Parthenonis Virginibus concessum arguit. Quo potestatem iisdem Leo facit, Matris suo ex corpore eligendæ; ne ad aliorum arbitrium extraneis sibi impositis parere cogerentur, cujus argumentum apud Brovverum reperies. Ceterum Leo sub defensoribus à Carolo additis Romam profectus est, quem altero post anno Rex ipse, causæ futurus cognitor, vindexque injuriarum, consequetur.

LIBER